INFORMATIO PRO OPINIONE DE eſu ouorum, & lacticiniorum tempore Quadrageſimæ.

Anno Domini.

M. DC. XXX.

LIBERAT PATER STEPHANVS Fagundes è Societate IESV Lusitanus opinionem suam, & totius Regni Lusitaniæ de esu ouorum, & lacticiniorum in ieiunijs Quadragesimæ ab omni censura, & respondet omnibus imputationibus illius.

EDIDI in lucem tomum quendam, cuius titulus est, *Tractatus in quinque præcepta sanctæ matris Ecclesiæ*: & in lib. 1. quarti præcepti de Ieiunio, cap. 2. nu. 6. & præcipuè à nu. 10. vsque ad 15. fol. 747. eiusdem tomi asserui, mihi videri, loquendo ex vi iuris communis, & seclusa omni consuetudine alicuius Regni, aut Prouinciæ esse solùm culpam venialem, oua edere, & lacticinia in ieiunijs Quadragesimæ, & locutus fui ex vi iuris communis quamuis mihi velint aliqui imputare me fuisse locutum absolutè, comprehendendo, videlicèt, tam ius, quàm consuetudinem Regnorum, & Prouinciarum, quod non ita planè est. 10

Nam loquendo de consuetudine, numer. 14 eiusdem capitis secundi hæc dixi. *In ijs locis in quibus consuetudo est hac non edere, ad mortale obligabit. Certum est enim mortale peccatum esse non abstinere ab ouis, & lacticinijs, quando ex solum per consuetudinē sunt prohibita, nisi legitima causa excuset.* Et in numero 11. expressè assero nullum esse peccatum, nec veniale quidèm, hæc edere, vbi consuetudo illorum vsum, & esum licitum fecit, ibi; *Vbi tamen consuetudo est legitima comedendi illa, comedi possunt, absque vlla culpa mortali, vel veniali, & absque fractione ieiunij, & manifesta ratio id conuincit, cum enim hac prohibitio sit tantùm iuris positiui, potest contra illam præualere consuetudo, sicut è contrario vbi consuetudo est, non vescendi illa, vesci non poterunt.* Hæc ibi.

2. Qui autem cùm de consuetudine agit, tam clarè, & distinctè loquitur; clarum est, cùm sermonem instituit de iure, & ad hoc explicat textus iuris Canonici, ex quibus obligatio iuris deducitur, loqui ex vi præcisa iuris, non absolutè, comprehendendo ius, & consuetudinem.

Et est regula certissima expurgatorij Romani in instructione ad eos, qui libros sunt expurgaturi in titulo de Correct. librorum, §. 4. quod quando author aliquis in vno loco loquitur clarè, & in altero obscurè, reducendum esse locum obscurum ad clarum, non clarum ad obscurum, sed nec hoc necessarium est nobis, tam clarè enim loquimur, vt his subsidijs non indigeamus, si tamen aduersarijs visum fuerit me in aliquo loco mei tomi non tam clarè fuisse locutum, debent iuxta hanc regulam Pontificiam, eum locum ad claritatem, & perspicuitatem horum locorum redducere.

3. Et hæc mea doctrina de esu ouorum, & lacticiniorum tradita, nullibi (quod sciam) reprehensa est, imò magnis laudibus euehitur. Soli nonnulli (pauci quidem) extra Lusitaniam, nomine scandali, temeritatis, malè sonantiæ, ac cohærentiæ in eam excanduerunt. Et quia hæ notæ sunt graues, & toti Regno Lusitaniæ, in quo hæc opinio inualuit, inuruntur; pro mea, & Lusitanorum opinione, & authoritate, Lusitanus cum sim, insurgo. Et ostendam à Doctoribus Salmanticensibus, & Complutensibus in hoc Regno Lusitaniæ fuisse primò traditam, & edoctam, vt sciant Domini Doctores aduersarij illorum damnare, cùm doctrinam Lusitanorum damnant.

CAPVT PRIMVM.

Tollo primam notam, & censuram temeritatis, quam aduersarij doctrinæ Lusitanorum inurunt.

4. VT aliqua doctrina temeraria iudicetur, & tanquam talis damnetur, debet esse contra communem sensum, & consensum Doctorum, debet carere solidis fundamentis, & probabilibus rationibus: hoc suppono ex Theologia, & est certa regula Theologorum, & nemo negat.

Hæc mea, & Lusitanorum opinio habet solidissima fundamenta; habet probabilissimas rationes; habet auctoritatem Doctorum, ac Magistrorum, omnium facultatum vtriusque Academiæ Regni Lusitaniæ. Regiæ Conimbricensis, Pontificiæ Eborensis; habet vsum, & praxim omnium Parochorum; habet illustrissimos Prælatos; habet Doctores antiquos, & nouiores; habet omnes viros doctos, ac Theologos Regni Lusitaniæ, qui omnes priusquam infra subscripserint, illi operam nauarunt diligentissimam, & multi affirmant, se eam in Academijs huius Regni publicè docuisse, ergo non est temeraria, neque contra communem sensum, ac consensum Doctorum.

5. Et quia nimis longum, ac prolixum esset, omnium approbationes referre, qui videre illas cupit, ad finem huius tractatus, inueniet; & illorum plerique hanc opinionem solidioribus fundamentis stabilitam, veriorem, & probabiliorem oppositâ, quæ docet, id esse peccatum mortale appellant. Et quia, tàm in Regno Castellæ, quàm alibi, dubitari poterit, an veræ sint subscriptiones tot Prælatorum, tot virorum Doctorum, tot insignium Cathedraticorum, omnium facultatum huius Regni; curauimus vt in Castella typis mandarentur, & vt nostra opera in forma publica notatiorum apparerent, infra in calce huius Tractatus.

6. Et quamuis nonnulli horum Doctorum sua opera adhùc in lucem non ediderint, & nouiores sint, hòc potius iuuat, iuxta regulas tradi solitas in materia de conscientia; tum quia literis sunt notissimi; tum quia consulti, rem expressius, & accuratius indagarunt; & præcipuè illustrissimus, ac reuerendissimus Dominus D. Fr. Lupus de Sequeira Episcopus Portalegrensis, qui occasione nouarum Constitutionum, quas molitur, ipse per se diligentissimo studio veritatē inquisiuit, & accuratè per suos Senatores indagare fecit. Itaque ex modernis habemus omnes Doctores Lusitaniæ, paucis exceptis, quos per temporis angustias, & locorum distantiam consulere non potuimus.

CAPVT II.

Tollitur eadem censura, quæ inuritur ex defectu Authorum.

7. EX antiquis Doctoribus hanc opinionem tenuit Paulus de Palatios Doctor Salmanticensis Theologus, Granatēsis, natione Hispanus in suis adnotationibus quas scripsit super Summam Caietani, Eboræ anno Domini 1557. impressis iussu Serenissimi Henrici Infantis Cardinalis Lusitaniæ, Archiepiscopi Eborensis, posteà Regis eiusdem Lusitaniæ, quæ visæ, & approbatæ fuerunt à sapientissimis Doctoribus, & Magistris Fratre Bartholomæo de Martyribus, posteà Archiepiscopo, & Domino Bracharensium, & Hispaniarum Primate meritissimo, & à Patre Fratre Iacobo de Moraes Præsentato Ordinis Prædicatorum, qui tunc temporis in eâdem Religione zelo animarum, & literis, & opinione sanctitatis florebant, & cum fuerit ab illis approbata, meritò eos pro nostra parte numerare possumus, & tutè asserere hos etiam viros hanc opinionem tenuisse.

8. Et non est iste Palatius, ille alius Palatius, qui scripsit super libros Sententiarum; ille enim alius Michael, iste Paulus vocabatur; & in hoc, lapsi sunt Domi-

ni Doctores aduersarij, quando asseruerunt falsò à me Palatium fuisse allegatum, cum Palatius non super Caietanum, sed super libros Sententiarum scripserit. Sed illorum minor notitia circa authores, non mihi vitio allegationis falsæ vertenda est. Benè verum est, vtrumq; fuisse Hispanum. Sed iste Paulus apud nos vixit, apud nos moratus, apud nos mortuus est, apud nos docuit sacram Theologiam, & sacrarum literarum interpres fuit in insigni Academia Conimbricensi non pœnitendus: iacet in Collegio Conimbricensi Sanctæ Mariæ de Gratia Ordinis illustrissimæ familiæ D. Augustini. Dicant modò Domini Doctores aduersarij, me authoritate Doctorum virorũ destitutum, hunc auctorem finxisse, vt meæ opinioni auctoritatem adderem?

9. Hic igitur Paulus de Palatios in prædictis adnotationibus, quas Hispano idiomate super Caietanum scripsit cap. 4. & folio eiusdem libri 238. (quem si opus fuerit ostendam) ad hunc enim finem, illum ex Lusitania mecum attuli: loquens de ieiunio, ita ait: *Quanto al primer capitulo del author* (hoc est Caietani) *donde dize, que donde no ay vso de comer cosas de leche y guebos, no es licito comerlos los dias de ayuno, ha se de entender que comer estas cosas será pecado, pero no mortal, segun Innocencio.* Hæc ille. Et notandum est primò locutum fuisse hunc auctorem de ieiunio absolutè, in quo omne ieiunium comprehendit, tàm Quadragesimæ, quàm extra illam. Nam qui totum dicit, nihil excludit *A.* Notandum est secundò Caietanum in eo primo cap. suæ summæ à Palatio citatum loqui de ieiunio Quadragesimæ, quare explicatio Palatij, nonnisi de ieiunio Quadragesimæ potest intelligi, non de alio, vt patet.

Et quamuis Palatius citet pro se Innocentium in Rubr. de obseruat. ieiunij, & Innocentius ibi. nu. 5. solùm de ieiunio extra Quadragesimã sermonem inferat, loquens verò de ieiunio Quadragesimæ dicat, violari illius præceptum, esu ouorum, & lacticiniorum. Attamen potuit Paulus de Palatios illum pro se allegare, vt ego etiam feci, in meo tomo in quinque præcepta Ecclesiæ, quia existimauit ipse (vt ego etiam existimo) eandè abstinentiam culpę venialis dari in esu ouorum, & lacticiniorum in ieiunijs Quadragesimæ, & extra illam; quia constat ex cap. *Rogationes* in fine, dist. 3. ijsdẽmet cibis vtendum esse in ieiunijs Quadragesimalibus, atque extra Quadragesimam, ibi. *Quo triduò omnes abstineant*, id est, ieiunent, *& Quadragesimalibus cibis vtantur.* Quis autem negabit ieiunium Rogationum, ieiunium esse extra Quadragesimam? & quamuis hodiè in nonnullis Prouincijs non vigeat hoc ieiunium, at viguit olim, vnde si solùm erat peccatum veniale, in ijs ieiunijs, extra Quadragesimam, oua edere ex sententia Innocentij, cum ijsdem cibis vtendum sit in ieiunijs Quadragesimæ, atque extra illam; sequitur, vt nonnisi veniale sit, illis vti, in Quadragesimæ ieiunijs.

A Gloss. in capite solita de maior. & obed. in verb. Quodcumque, l. 3. ff. de offic. Præsidis, cap. Si Roman. dist. 19.

10. Nec respondeant Domini Doctores aduersarij prohibitionem ouorum, & lacticiniorum sub mortali non esse de ieiunij essentia in communi, sed esse de ieiunij essentia in Quadragesima. Nam hoc abundè refutabimus infrà cap. 3. à num. 27.

11. Hunc igitur authorem Palatium pro mea opinione, & Lusitanorum in meo tomo in quinque præcepta Ecclesiæ allegaui. Secundus, quem allegaui fuit Glossa in capite *Denique*, dist. 4. super illis verbis textus, *Par autem est, vt quibus diebus* (hoc est ieiunij Quadragesimæ) *à carnibus abstinemus, ab ijs quoque, quæ sementinam carnis originem trahunt, abstineamus, ab ouis, scilicet, & lacticinijs.* Vbi Glossa explicans illud *Par*, ita ait, *Æquum, & iustum est.* Quæ verba tàm textus, quàm Glossæ, vt notant omnes Doctores Lusitani vtriusque Academiæ Regiæ Conimbricensis. & Pontificæ Eborensis; Lusitaniæ Prælati, & omnes Doctores eius Regni infra inscripti, non inducunt prohibitionem mortalem, inducunt tamen aliquam venialem, quia oua, & lacticinia trahunt originem à carnibus, & sunt veluti quædam dependentiæ illarum, & transgressiones dependentiarum, non eodem modo, nec eadẽ pœna puniuntur in iure, qua punitur principale peccatum, quare si principale peccatum puniebatur, in iure pœna peccati mortalis, dependentia debet puniri, nõ eadem pœna peccati mortalis, sed alia leuiori venialis peccati.

12. Allegaui etiam in meo tomo in quinque præcepta Glossam in illis verbis: *Hæc etsi legibus constituta sunt, tamen quia communi vsu approbata non sunt transgressionis reos non constituunt.* Et asserui dictionem illam relatiuam, *Hæc*, ad prohibitio-

nem mortalem carnium referri non posse, quia manifestum erat, peccare mortaliter illos, qui illas comedunt in ieiunijs Quadragesimæ, & transgressores esse præcepti, & mortalis culpæ reos; & ideò referendam esse, ad omnes alias quæstiones, quarum solutionem Augustinus Anglorum Episcopus à Summo Pontifice, & Sede Apostolica postulabat, quas inter, præcipua erat hæc, de ouorum, & lacticiniorum esu in Quadragesima.

13. Et hic mihi Domini aduersarij tria imputant peccata, tres errores. Primus est, quod verba illa non sunt Glossæ, sed Gratiani. At sciebam optimè illa esse Gratiani, non Glossæ, sed communi, & vulgari nomine, & sensu, omne illud, quod non est textus, & est explicatio illius, quanuis sit variorum auctorum, Glossam appellamus; sic in glossa communi sacræ Scripturæ, omnes auctores, qui illius textum explicant, vnico vocabulo, glossam communem appellamus. Sed si ad glossam, hi Domini Doctores Gratianum addunt, illis gratias maximas persoluimus, quia ex illorum sententia, habemus pro nostra opinione tres antiquissimos Doctores; primum Glossam; secundum Palatium; tertium, quem nobis addunt, Gratianum.

14. Secundus error est, quod verba illa relatiua *Hæc, &c.* non sunt referenda ad interrogationem ouorum, & lacticiniorum, sed ad omnes alias interrogationes, hac excepta, vel ad interrogationem immediatam illis verbis, quæ erat, an vtendum esset vino in ieiunijs Quadragesimæ.

15. Sed ad hoc breuissimè, duo respondeo, primum est, quod non assignabunt maiorem rationem, quare verba illa relatiua referenda sint potius ad vltimam, & immediatam interrogationem Augustini, quàm ad omnes alias, quare hoc videtur liberè dictum, & sine fundamento, quia Gratianus intendebat illic explicare omnes quæstiones, quas Augustinus à Papa inquisiuit; & omnibus respondit his verbis. *Hæc etsi legibus constituta sunt, &c.* Quare omnes sine dubio comprehendit, sint minùs ostẽdant mihi, vbi sit explicatio cõmmetaria, quàm dedit Gratianus interrogationi ouorum, & lacticiniorum; Profectò non ostendent? Deindè si Gratianus illis verbis relatiuis voluit tantùm respondere ad vltimum, & immediatum dubium de vsu vini in Quadragesima, & non ad omnia alia dubia; dicendum illi erat *Hoc*, & non *Hæc*.

Respondeo secundò in ordine textus, & capitis *Denique*, dist. 4. hanc de ouorũ, & lacticiniorum esu quæstionem, non esse primam, nec esse vltimam, sed in medio esse sitam, & collocatam, quomodo ergo respondit Gratianus vltimæ, & immediatæ quęstioni, omnibus alijs exceptis, aut quomodò respõdit, omnibus alijs, dempta hac vna, & præcipua, quæ erat in medio, cum tanquam verus glossator omnes intenderit explicare? Quare Domini Doctores aduersarij hoc neruoso argumento pressi, effugium istud inuenerunt, incongruum profectò, quærant aliud congruentius.

16. Tertius error, quem mihi imputant, est, quod ego ad verba Gratiani addiderim ex meo Marte in meo tomo in quinque præcepta, illa verba, *Tamẽ sine causa erit veniale*; cum illa in Gratiano in eo textu capitis *Denique* non inueniantur. Ad quod respondeo cum Diuo Hieronymo epistola ad Lucinium, paulò post medium. *Post impressionem relegere non potui*, quia liber ille meus Lugduni impressus fuit, ego erã tunc temporis Olysipone, ille in Gallia imprimebatur, ego eram in Lusitania: & addit D. Hieronymus, quod ego etiam addo. *Si paragrammata repereris, vel minus aliqua descripta sunt quæ sensum legentis impediant, non mihi debes imputare, sed imperitiæ Notariorum, librariorumq; incuriæ, qui scribunt, non quod inueniunt, sed quod intelligunt.* Respondeo insuper cum Martiale lib. 2. Epigrã. 8. *Non meus est error, nocuit librarius*: nam lineam extendit vltra id, quod ego posui cum linea.

Demus tamen quod hoc ego id tanquam ex Gratiano addiderim, quid hoc interest? cum re vera Gratianus id ipsum dicere intenderit, vt demonstratum est, cum dixerit, *Hæc transgressionis reos non arguunt*, & sermo ibi illi erat de dubijs, ac quæstiunculis, de quibus Augustinus Anglorum Episcopus quæsiuit à Summo P. an peccatum mortale illarum rerum transgressio contineret. Quarum præcipua erat, vt dixi, illa quæstio de ouorum esu in Quadragesima. Respondit que Gratianus non continere, & tamen negare ille non poterat continere veniale, cum talis esus sit dependentia à carnibus, & minor transgressio, quæ minorem culpam supponit.

17. Citau;

17. Citaui etiam in meo illo tomo pro mea opinione sapientissimum Patrem, & Doctorem Complutensem Ferdinandum Perez nostræ Societatis, professorē Theologiæ in ea insigni Academia antequam Societatem nostram ingrederetur, virū sanè insignem literis, & sanctitate, quem omnes Doctores Lusitaniæ in maioribus dubijs tanquam literarum Apollinem consulebant, qui in vtraque Academia Conimbricensi, & Eborensi hanc opinionem docuit, dictauit, & legit, illamq; authoritate Palatij sui contemporanei, & amici confirmauit.

18. At respondent Domini Doctores aduersarij, se nec hunc Doctorē cognoscere, nec vidisse illius glossas, & fortassis potuisse à me tam falso allegari, quàm falsò allegaui Palatium. Benè quidem respondent: nam si virum hunc cognouissent nunquam opinionem illius damnassent, nunquam lacerassent; Quærant à Lusitanis quis fuerit hic tantus, ac talis vir? Glossæ verò illius, hodiè non solum inter Parochos Regni Lusitaniæ, sed etiam inter præstantissimos Doctores (& quod caput est) inter Patres, ac Magistros sapientissimos nostræ Societatis, in hoc Regno, tam assiduè manibus atteruntur, tam crebrò legūtur, vt omnes mihi in faciem conspuerent, si falsò illas allegassem. Iam verò si tam falsò hunc virum allegaui, quàm falsò allegaui Palatium, benè mea res habet, malè illorum agitur.

Hic ergo Ferdinandus Doctor Complutensis, & Cathedraticus post Palatium Doctorem Salmanticensem hanc opinionem in Lusitaniam inuexit, & ab his duobus sapientissimis viris in vtraque Academia huius Regni Conimbricensi, & Eborensi edocta est. Posteà illam docuit, etiam in his duabus Academijs sapientissimus Doctor Iacobus de Cysceneros in vtroque iure Doctoratus laurea in Vniuersitate Conimbricensi insignitus, nostræ Societatis, qui Romæ per multos annos mirabili auditorum plausu moralis Theologiæ Cathedræ Doctor extitit, ac Magister. Post hos autem tantos, ac tales viros hanc etiam opinionem in hoc regno Lusitaniæ, tàm Eboræ, quàm Olysipone publicè edocuit Pater Baptista Fregosius, vir planè nostræ Societatis doctissimus, cuius opera laudatissima lucem aspicient quam citissimè, iam enim penè in prælo sunt, vt ipse sua inscriptione infra appponenda testatus est.

19. Alij post hos illam etiā docuerunt. Nouissimè verò hoc precedenti anno 1629. eam publicè sustinuit, ac docuit in publicis actionibus Reuerendissimus Pater, ac sapientissimus Doctor, & Magister Frater Paulus à Natiuitate ex augustissima familia Diui Benedicti in hac Academia Conimbricensi, in suo insigni Collegio, vt ipse infra attestatur; alios prætereo, ne longus sim. Dicant modò Domini Doctores aduersarij me fuisse primum, qui hanc opinionem in orbem inuexi, & ideò tanquā nouam, ac nuperam exsibilandam esse?

20. Nec in me reprehendendus est hic modus allegandi glossas manuscriptas insignium Doctorum, quia id ipsum agunt passim Pater Vazquez, Pater Henriquez, Lessius, Azor, & alij, passim viri doctissimi, vt sæpissimè in illorum operibus reperimus, & Viualdus, qui passim allegat glossas manuscriptas Doctorum Salmanticensium.

21. Hi ergo sapientissimi authores, quos in meo libro allegaui Palatium, scilicet, glossam in verbo, *Par*, Gratianum ibi, & Ferdinandum Perez cum praxi regni Lusitaniæ, & continuo docendi vsu, iudicio prudentum sufficiunt, vt hanc opinionem valdè probabilem efficiant; nunc verò cum magni nominis, & auctoritatis viri, & Prælati, & iudicium vtriusque scholæ Eborensis, & Conimbricensis, & approbatio tot virorum insignium, & literis præcellentium, totius Lusitaniæ, accesserint, non solùm valdè probabilem, sed etiam probabilissimam esse, imò certiorem, & veriorē oppositâ, quæ docet id esse peccatum mortale prudens quilibet iudicabit: quamobrem inferant ex dictis Domini Doctores aduersarij opinionem hanc habere primam qualitatem, ne temeraria iudicetur; patrocinium, scilicet, Doctorum (& plures etiā ex antiquis pro ea citabimus in capite vltimo huius informationis) & ex defectu huius patrocinij non posse damnari, imò plerique Doctores Lusitani temerarios appellant illos, qui temeritatis notam huic solidæ doctrinæ inurunt.

CAPVT

CAPVT III.

Habet hæc opinio pro se rationem.

22. SECVNDA qualitas, quæ requiritur, vt aliqua opinio temeraria nō sit, ea est, vt probabilibus rationibus, & fundamentis innitatur. Confirmaui hanc meam opinionem in meo libro duabus rationibus. Prima, quia Sūmus Pontifex facilè dispensat in esu ouorum, & lacticiniorum in ieiunijs Quadragesimæ, in Bulla Cruciatæ: difficillimè verò in esu carnium, quia in hoc, non dispensat, nisi de cōsilio, & iudicio vtriusque Medici; Non est ergo eadem ratio, & culpa mortalis in vtroque casu; nā si vtrobique daretur eadem ratio, & pœna culpæ lethalis, vtrobique etiam, daretur eadem difficultas in dispensando; non datur; ergo nō datur vtrobique eadem pœna culpæ mortalis.

23. Secunda, quia si sub eodem præcepto, eodem modo, & pœna præciperetur in Quadragesima abstinentia ouorum, & carnium; sequeretur, quod sicut ille, qui facultatem habet ad edendas carnes in Quadragesima non tenetur ieiunare, iuxta meliorem opinionem Doctorum, *A* quæ docet dispensatum in esu carnium, dispensatum quoque esse in ieiunio, ita etiam non teneretur ieiunare ille, cum quo dispensatur in esu ouorum, & lacticiniorum; consequens est falsum; ergo & antecedens.

A *Medina in sum. c.14. §.10.fo.71 §. Pro lo qual, & f. 74. versu. Quien tiene, Hēriq lib 7. de indulg.c 13. vers. dispē sato Flāma. 3. p.methodi, c.5. §.26. ad finem. Azor to.1 lib.7.c.10. q.3. Caiet. 2.2.q.147 art.1.Gabri.in 4. d. 16.q.3.ar. 3. dub. 1. §. de secundo.Corduba in sum. q. 142.Palatios in 4. disp.8.cōc. 6.dist.15. Ant. Bernard. in sūma c.22.n. 18.*

24. Sed contra primam rationem insurgunt, & aiunt; eam rationē esse debilem, & apparentem: primò, quia sunt nonnulla peccata lethalia inducta per præcepta, quæ sunt de se leuia in quibus faciliùs dispensatur, quàm in alijs grauioribus; & tale esse peccatum, quod in esu ouorum, & lacticiniorum committitur in Quadragesima. Et idcirco cum leue sit, facillimè in eo Summum Pontificem dispensare, & quod hæc culpa sit leuis id probat etiam Sanchez tomo 1. Decalog. lib.4.c.11.n.46. vbi ait abstinentiam ouorum esse abstinentiam rei minoris, quàm abstinentiam carnium, idcircòque, qui vouet abstinentiam carnium non vouere abstinentiam ouorum, quod id ipsum docet Soarius tom.4. de Relig.c.7.n.9.

25. Sed responsio ista, nullum habet fundamentum. Primò, quia iam fatentur hi Domini Doctores esse peccatum mortale, sed leuissimum. Id ergo quod leuitatis habet, est adeò leue, asserunt Doctores Lusitani, vt à grauitate mortali excusetur, & solùm maneat in statu culpæ venialis, ob materiæ leuitatem, & ideò quanuis prohibeantur oua in eodem præcepto, quo prohibentur carnes, non prohiberi eodem modo, nec & eodem rigore pœna lethalis noxæ. Sicut sub eodem præcepto culpæ mortalis præcipimur audire integrum sacrum diebus festis, & tamen, qui leuem partem sacri omittit, non peccat mortaliter, sed venialiter.

26. Quod autem oua, & lacticinia non prohibeantur in iure eodem modo, & pœna noxæ mortalis, patet. Nam cum iam essent in iure prohibitæ carnes sub eadē noxa mortali in Quadragesima, dubitauit Augustinus Anglorum Episcopus, an eodē iure prohiberentur etiam sub eadem pœna lethali oua, & lacticinia in Quadragesima, & responsum fuit illi à Papa in capite *Denique*, dist. 4. in hunc modum. *Par autem est, &c.* & sicut Summus Pontifex respondit, id par esse, siue conueniens, seu iustum, & æquum, vt Glossa ibi explicat, facilè poterat respondere affirmando, sed noluit id respondere, quia durissimum illi visum fuit, pœnam lethalem gehennæ neophito Christiano recēns ab ebrietate, & commessationibus gentilitatis ad sobrietatem fidei conuerso, quales tunc temporis erant Angli, constituere, eo solum, quod frustulum casei, aut bina oua comederet.

27. Nec iustè ad hoc possunt respōdere Domini Doctores aduersarij. Abstinentiam ouorum, & lacticiniorum non esse de essentia ieiunij in communi, esse verò de essentia ieiunij in Quadragesima, spectato iure; quia hoc est petere principium, de hoc enim dubitatur, & procedit quæstio, & afferre pro ratione id, de quo dubitatur, & quod controuertitur, non congruit, nec solet fieri à Doctoribus.

Non dubitamus tamen de consuetudine, posse in Castella (vt de facto est) & in nōnullis alijs orbis partibus, esse culpam lethalem ab ouis, & lacticinijs in Quadragesima

ma non abstinere, & inibi harum rerum abstinentiam esse de essentia ieiunij Quadragesimæ, sed id tunc non prouenit ex vi iuris, sed ex vi consuetudinis; nostra autē quæstio procedit de iure, non de consuetudine; quare Domini Doctores aduersarij, cum se vident oppressos argumentis Lusitanorum, quibus ostenditur ex vi iuris id non esse peccatum mortale, recurrunt statim ad consuetudinem tanquam ad asilum, & aiunt consuetudinem esse optimam iuris interpretem, & illam in Castella interpretatam fuisse harum rerum abstinentiam obligare sub mortali.

Ad hoc autem respondemus non opus esse, vt consuetudo iuri innitatur ad hoc, vt posit obligationem inducere sub mortali, quia hoc nihil aliud est in substantia, quàm vim consuetudinis eneruare, ac dicere, illā sine iure scripto, non posse peccatum mortale inducere, & per consequens id, perindè est, ac auferre potestatem Principibus Ecclesiasticis ferendi leges, quæ obligent sub lethali. Nam ideò consuetudo legitimè introducta, & à Prælatis approbata vim legis habet, quia Prælati easdem leges possunt facere, cum autem approbant aliquam consuetudinem; in ea re, legem faciunt, & ius condunt. Et ideò propriè loquendo consuetudo ius constituit, ac leges figit, nō declarat, nec interpretatur, qui enim declarat aliquid, supponit obligationem, quæ declaratur ex alio principio prouenire.

28. Quod si voluerimus hunc modum loquendi admittere, eadē facilitate, respondebunt Lusitani, qua respōdent Doctores aduersarij, scilicet, in Regno Lusitaniæ consuetudinem etiam interpretatam fuisse, ouorum, & lacticiniorum abstinentiā, non esse de essentia ieiunij, in Quadragesima, sicut non est de essentia ieiunij in cōmuni, & extra illam. Et sic vnusquisque sequatur suum morē, suum vsum, suum interpretem. Sed hoc in summa est dicere id, quod in meo libro dixi, consuetudinem obligare sub mortali, in locis, & Prouincijs in quibus obtinuit.

29. Arguunt etiam Domini Doctores aduersarij contra meam primam rationem, illam esse apparentem, non concludentem; quia animaduersurus eram, cùm meum librum inscripsi, Summū Pontificem ideò in Bulla Cruciatæ facilè in esu ouorum dispensare in Quadragesima, quia attendit ad penuriam piscium Regni Castellæ, & ad necessitatem, quam incolæ illius Regni patiuntur, cui sufficienter per ouorū, & lacticiniorum esum succurritur, id, petente Catholico Hispaniarum Rege, vt modo, quo posit, necessitatem suorum vassallorum adiuuet; & animaduersurus etiam eram, fortè alibi in alijs Prouincijs rigorosè posse hanc ouorum abstinentiam sub lethali culpa obseruari.

30. At respondeo nullo modo ex eo quod arguunt probari, esse peccatum mortiferum, loquendo ex vi iuris communis oua edere in Quadragesima, & præceptū ieiunij violari. Probat tamen id eleganter, supposito quod id sit peccatum lethale, dari rationabilem causam dispensandi facilè in eo esu in Quadragesima. Respondeo secundò, dispensationem hanc solùm esse necessariam, & habere locum in Castella, & in alijs Prouincijs in quibus vsus, & consuetudo illicitum fecit hunc esum: non verò in illis in quibus vsus illum fecit licitum. Et ideò nihil præiudicat hæc Lusitanorum opinio consuetudini Castellæ, & aliarum Prouinciarum, in quibus eadem consuetudo illum sub mortali fecit illicitum. In Lusitania autem, attenta consuetudine, non est peccatum mortiferum hic ouorum, & lacticiniorum esus in Quadragesima. Et hæc consuetudo Lusitaniæ nullum impedimentum est emolumentis Cruciatæ, in eadem Lusitania, vt patet, quia quamuis in hoc Regno tantum veniale reputetur hoc peccatum ex vi iuris, tamen hoc nihil impedit Cruciatæ, emolumentis. Nam plus valent hi redditus in Lusitania, quàm in qualibet alia vtriusque Castellæ parte, quæ & terrarum tractu, & populis, & numerò vrbium, æquet Portugaliam. In nostro enim Regno Lusitaniæ redditus Cruciatæ ad summam attingunt, octoginta millia ducatorum. Quod si hi redditus in Castella huius Bullæ, æquarent redditus Lusitaniæ; cū Castella secies, aut septies amplior sit tota Lusitania ad quantam summam inibi peruenirent?

31. Contra secundā rationē, quā meam opinionē confirmaui sic insurgunt arguentes. Abstinentiam ouorum, & lacticiniorum esse de essentia ieiunij in Quadragesima, non in communi, nec extra illam. Sed hoc iam satis refutatum, & explanatum

est num.27.Et vnde mihi probabunt Domini aduersarij harum rerum abstinentiam esse spectato iure,& seclusa consuetudine,de essentia ieiunij Quadragesimæ, cum hoc de iure non constet.Profectò debent recurrere ad consuetudinem. At opus est iisdem vestigijs insistere,& semper disputationis puncto inhærere.

32. Addo insuper illos non loqui consequenter, nec congruenter, quia is, qui virtute Bullæ Cruciatæ dispensatus est,in esu ouorum, in Quadragesima, non est dispensatus in ieiunio,teneturque ieiunare,iuxta meliorem opinionē, vnde clarè infertur abstinentiam hanc ouorum,& lacticiniorum, non esse de essentia ieiunij Quadragesimæ;alioqui cogentur sequi peiorem opinionem, cum videant aliam esse meliorem,& sic aptari illis poterit Horatianum illud *Video meliora, proboque, deteriora sequor.*

33. His duabus rationibus,vt dixi,quas hactenùs sustētaui, meam opinionem confirmaui.Nunc pluribus illam cōfirmo. Prima, quia lex vt obliget sub peccato mortali,opus est,& vt sic clara, manifesta,&vt clarè,& distinctè loquatur, iuxta caput *Erit autem lex*,dist.4.ibi,*Manifesta quoq; ne aliquid per obscuritatem in captionem cōtineat,nullo priuato commodo,sed pro communi ciuium vtilitate conscripta.* Nullibi autem in iure expressè inuenitur lex,quæ obliget sub peccato mortali ad abstinentiam ouorum,& lacticiniorum in Quadragesima;ergo non datur talis lex prohibitiua harū rerum sub ea culpâ,ac proinde non est mortiferum peccatum,hæc edere de iure loquendo.Minor in qua est difficultas probatur,quia si aliqua lex,aut ius daretur, esset illud quod continetur in cap.*Denique*,dist.4.in illis verbis. *Par autem est, vt quibus diebus à carnalibus animalium abstinemus.ab omnibus quoq; quæ sementinam carnis originem trahunt ieiunemus,à lacte videlicet,caseo,& ouis.*Ibi autem nulla sunt verba clarè,& manifestè præceptiua,& inductiua peccati mortalis;ergo intentum. Nam verbum, *Par*, vt explicat Glossa ponitur pro æquo,& iusto,ac conuenienti,& sic congruentiam indicat,non graue præceptum,& cum Glossa idem etiam sentit Dominicus ibi,*Dictio illa*, Par,*non stat similitudinarie,sed ponitur pro æquo,& iusto*:quasi diceret, non simili prohibitione,& pœna præcipitur hìc abstinentia ouorum, ac abstinentia carnium in Quadragesima.Et quanuis nonnulli velint,illic subintelligendam esse particulam *sic*,ita vt sensus sit,*sic quoq; ab omnibus,quæ sementinam carnium trahunt originem,ieiunium.*Id quidem deuinare est,& verba textui addere, illumque torquere, vt ad suum sensum extorqueant:& verò quanuis id illis libenter demus,deest tunc illa particula,*Par*,quæ illorum sensum,& obligationem æqualem,quā fingunt,destruit.Manet enim tunc sensus.*Sic quoq; par est*,id est,congruum, vt in toto rigore sui significatus verbū illud, *Par*, indicat.Dicent pœnam peccati mortalis contineri in materia,quæ est de se grauis, & sufficiens,vt mortalem noxam,ac pœnam inducat,quia oua,& lacticinia originē trahunt à carnibus.Sed hoc iam refutatum est; sunt enim oua dependentiæ carnium, & dependentiæ non puniuntur in iure eadem pœnâ,quâ crimen principale. L.*Leuia*, ff. de Accusat. L.*Respiciendum*,ff.de Pæn.quod iam demonstratum est.

Secunda,quia pœnæ peccati mortalis non sunt trahendæ, & extendendæ, ad minores casus,ac dissimiles,nec etiam peccata sunt multiplicanda: hìc enim etiam militant regulæ communes. Pœnæ sunt restringendæ,fauores ampliandi. Minor autem res est,oua edere,quàm carnes;ergo minori pœnâ,quàm peccati mortalis, debet hoc puniri;ergo sola pœnâ peccati venialis.

Tertia,quia in Lusitania omnes Dei gratia fideles sunt,& optimi fideles, & tamen non cogitant,se peccare mortaliter,attento iure communi, oua, & lacticinia in Quadragesima comedendo,nec se hac de re accusant,nec Doctores, & Vniuersitates explicant id esse mortale peccatum, sed tantùm veniale attento eodem iure. Hæc sufficiant.

CAPVT

CAPVT IIII.

Habet hæc opinio pro se vsum, & praxim Regni Lusitaniæ.

34 PRAXIS, & vsus Regni Lusitaniæ est harum rerũ abstinentiam non obligare sub mortali, se tantũ sub veniali. Si verò vsus, & praxis (vt volunt Domini Doctores adversarij) est optimus legis interpres, bene ex hac praxi probatur, non contineri in prædicto capite *Denique*, dist. 4. hanc rigorosam obligationem culpæ lethalis, quod si praxis aliud in alijs Provincijs interpretatur, & tenet, id tenendum erit in illis.

35. Quod autem hæc sit praxis huius regni probatur: quia magnam ego feci diligentiam, magnam curam adhibui, vt id scirem ex Parochis huius Regni, maritimorum etiam locorum, & ita mihi suis testimonijs affirmarunt, constat ex testimonio authentico Reverendi Domini Sebastiani Barbosa de Moraes Archipresbyteri Viannensis, & Abbatis Divi Ioannis de Sago, quod testimonium ex Lusitania Matritum nisi ad Patrem Antonium Collasum nostræ Societatis, vt illud, si opus esset Doctoribus ostenderet adversarijs.

36. Constat etiam ex testimonio Reverendissimi Domini D. Lupi de Sequeira Episcopi Portalegrensis in subscriptionibus infra apponendis, in quod id expresse asserit, ac testatur in approbatione huius opinionis.

37. Ad rem etiam conducit testimonium Reverendi admodum Domini Francisci de Azevedo viri doctissimi Archiepiscopatus Bracharensium Prouisoris, quo nemo melius id scire poterat propter amplissimam magnitudinem huius diecœseos, in qua iurisdictionem hic dominus exercet; habet enim hic Archiepiscopatus lustrales sacri baptismatis fontes hodie prope mille, qui à me interrogatus, quid de hac nostra opinione sentiret. Respondit, se de iure nihil in ea re ausum esse dicere inter personas tàm doctas, & religione, & literis præcellentes. De facto tamen, & praxi, se scire in multis partibus huius Regni vsum habere id non esse peccatum lethale, & addidit, ita declarasse in Episcopatu etiam Lamecensi, vbi ipse Prouisoris munere, per id temporis, fungebatur, Illustrissimus Dominus D. Antonius Tellius de Meneses Episcopus Lamecensis. Olysipone verò abrogata est iam quædam Extrauagans, in qua vẽditio ouorum, & lacticiniorum in Quadragesima vetabatur: venduntur enim passim per plateas præmisso præconio, & ad ostia passim venialia exponuntur, nemine prohibente, & id certum est etiam in Archiepiscopatu Eborensi, & in toto tractu Transtagano, & Transmontano, & Brigantino.

CAPVT V.

Infertur conclusio ex hactenus dictis, refutatur temeritatis censura.

38 EX dictis infertur habere hanc opinionem pro se auctores antiquos, & nouiores; habere vtranque Academiam huius Regni. Conimbricensem, & Eborensem, habere illustrissimos Prælatos; habere omnes viros Lusitaniæ literarum laude, zelo animarum; & religione præcellentes; habere vsum, & praxim totius Regni. Addo etiam (& quod maius est) habere consuetudinem nonnullorum Episcopatuũ Castellæ, veluti Episcopatus Placentiæ, & Ouiedij: Ex literis enim grauissimorum hominum, indè ad nos missis, accepimus, singulis annis, post publicationem Cruciatæ, statim è pulpitis per Sacerdotes populo declarari illorum neminem Cruciata indigere, vt licitè oua, & lacticinia in Quadragesima vescatur, cùm praxis illic habeat, ea non esse, tunc temporis, prohibita; quod prouidè, & prudenter fit,

fit, ne populus per ignorantiam erret. Nõ est ergo hæc opinio temeraria ex eo quod auctoritate careat, & sit contra communem sensum, & consensum Doctorum.

39. Et verò animaduertendum hîc est, sententiam hanc Lusitanorum, etsi non habeat tot authores ex antiquis, quot habet contraria; id circoque illa præ ista communior censeatur, veriorem tamen istam nostram præ illa apparere ex hactenùs adductis, nec in contrarium mouet authoritas antiquorum, qui illam tenuerunt: nam cùm res magis ex iuris veritate, quàm ex multorum opinione perpendenda sit, vt optimè aliàs docuit Iustinianus, in l. 1. versu sed neque, C. de veter. iure enucleãdo, ad quod multa adducuntur primo tomo communium opinionum lib. 2. titulo 8. num. 6. merito huic nostræ sententiæ adhærendum est, quæ nititur solidissimis fundamentis, & authoritate nouiorum Doctorum, qui hac de re, & puncto interrogati id pressiùs, & accuratiùs, vt iam diximus, indagarunt, neque enim aliqua opinio, eo quod cõmunior sit, ideò probabilior censenda est, vt notant communiter Doctores.

CAPVT VI.

Probatur non esse hanc opinionem Lusitanorum scandalosam, nec pias aures offendere, vt asserunt Doctores contrarij.

40 VT aliqua doctrina, aut propositio sit scandalosa, necessum est, *vt talis propositio occasionem ruinæ alijs præbeat.* A. Insurget tamen Dominus fiscalis Cruciatæ in Castella, & hanc doctrinam explodendam esse omninò contendet, insistetque, vt hæc opinio de meo libro deleatur, & vt in aliorum exemplum, tàm prauam doctrinam dissiminantium, illius author puniatur, addetque, cum oua, & lacticinia præcepto Ecclesiæ sub culpa lethali in Quadragésima prohibeantur, si modo sciant aliqui, non ita prohiberi, dubitabunt Regiæ Maiestatis Vassalli, an cætera etiam præcepta Ecclesiæ sub mortali ligent, & sic nec Missam audient, nec soluent decimas, nec sacramenta suscipient, in maximum damnum Reipublicæ Christianæ, & suarum conscientiarum nocumentum.

A Soarez de fide dis. 19. sect. 2. num. 19.

41 Sed antequam efficacissimis rationibus, his clamoribus respondeam: dicam ego Domino fiscali. si ita res habet, & ex hac doctrina tot tantaque scandala, & occasiones spiritualis ruinæ Vassallis Catholicæ Maiestatis oriuntur. Postula, Domine, à Regia Maiestate, vt iubeat puniri Sacerdotes, qui in Castella in Episcopatibus Placentiæ, & Ouiedij, post publicationem Cruciatæ statim surgunt, & ex pulpitis, & locis editis docent populum, nullam esse culpam, nec mortalem, nec venialẽ in ijs diœcesibus, oua edere in Quadragesima, nec indè ieiunium violari: nam ex hoc etiam fonte promanabunt eadem, & multò maiora, & grauiora scandala in Vassallos Regiæ Maiestatis.

42. Volo tamen hanc nebulam diluere, ac dissipare: mihi enim videtur Dominus fiscalis trepidare, vbi nihil trepidandum est. Statuo igitur primò, aliud esse, in hac re, loqui de iure, aliud de consuetudine; de iure iam probauimus, solam esse culpã venialem oua edere, & lacticinia in ieiunijs Quadragesimæ, de consuetudine dixi in meo tomo dicto lib. 1. quarti præcepti, cap. 2. num. 14. certum esse, mortiferum peccatum esse non abstinere ab ouis, & lacticinijs in Quadragesimæ, in ijs Prouincijs, in quibus consuetudo obtinuit hæc edere, esse peccatum mortale, ibi: *In ijs locis in quibus consuetudo est hæc non edere, talis consuetudo obligabit ad mortale, certum est enim mortale peccatum esse non abstinere ab ouis, & lacticinijs, quando ea per consuetudinem sunt prohibita.* Verè equidem hæc, plana sunt, & intelligibilia, vbi loquor absolutè? Vbi assero, non esse in Castella peccatum mortale hæc edere absolutè loquendo, comprehendendoq; tàm ius, quàm cõsuetudinem? Planè nullibi? nec locum talem ostendent in meo tomo, imò contrarium statuit? Si enim statuo id peccatum lethale esse, vbi consuetudo est

tem-

tempore Quadragesimæ hæc non edere, cum in Castella detur talis consuetudo (paucis Episcopatibus exceptis, vno, scilicet, & altero Placentiæ, & Ouiedij) consequenter dico in Castella hæc edere, esse pecatum mortiferum. Nonne hæc bene percipiuntur? quid ergo Timent vbi non est timendum, quid metuunt, vbi nihil est timendum? Plane, plane illorum timor nullum habet fundamentum; nam Dei gratia, omnes in Castella in Episcopatibus Placentiæ, & Ouiedij à multis sæculis Christiani sunt, quibus locis docetur populus licitè hæc posse edi, absque fractione ieiunij, & tamen nunquam accepimus in Lusitania, in ijs locis scandalum aliquod fuisse ortum, aut occasionem fuisse acceptam, vt exinde aliqui dubitarent de obligatione præceptorum Sanctæ matris Ecclesiæ.

43. In Lusitania verò, vbi omnes docti tenent, harum rerum esum ex vi iuris communis non ligare sub mortali, sed sub veniali tantum, vt probatum manet, certissimũ est, nunquam inde ortum fuisse paruulis scandalum, aut id occasionem illis ruinæ extitisse, vt dubitarẽt de præceptis Ecclesiæ. At dicet, id ex eo prouenisse, quia hactenus Prælati, & Pastores fuerunt vigilantissimi in Lusitania, quare ergo venturi Prælati non ita erunt vigilantes? Certè hoc ariolari est, & grauissimi sceleris venturos Episcopos coarguere atque insimulare?

44 Dubitare de præceptis Ecclesiæ, & de vi coactiva Ecclesiæ, & introductio hæresum ex alio fonte prouenit. Nempe ex libertate vitæ, vitijs dissolutæ, ex luxiria, ex libidine, ex ambitione, ex inexhausta cupiditate per fas, & nefas pecuniarum aceruos cogendi, iuxta D. Paulum ad Collocenses 3. num. 5. Vbi hæc vitia subodorantur, opus est, vt alijs medijs, ac remedijs conuenientioribus supprimantur; hoc enim remedium prohibitionibus huius doctrinæ, caret ordine ad talem finem.

45. Dico deinde doctrinam mei libri non fuisse à me scriptam paruulis, & ignorantibus, sed doctis, & sapientibus, qui sciunt omnia perpendere, & pensitare, & verò quod nec paruulis, nec sapientibus pernitiosa sit, indè probatur: quia aut datur in aliquo regno, aut prouincia consuetudo, hæc edendi, aut non datur. Si datur iam consuetodo id licitum fecit, & nullum est peccatum ea comedere, vt fit in Placentiæ, & Ouiedij Episcopatibus. Si non datur: imò datur contraria consuetudo, hæc non edendi, vt cernimus in alijs Prouincijs Castellæ, iam consuetudo id illicitum sub mortali fecit, & mortale erit, & violabitur ieiunij præceptum in ijs Prouincijs, & alijs orbis partibus vbi similis consuetudo fuerit hæc non edendi, si hæc in Quadragesima edantur. In terris verò, quæ de nouo conuertuntur, quid quæso inconuenientis est, id, quod docet ius, illarum incolas edocere?

46. Addo tandem ad hæc omnia respondisse sapientissimum Doctorem ac Magistrum Emmanuelem à Valle de Moura, virum doctissimum, Doctorẽ Theologum, Sanctæ Inquisitionis Senatorum, ac Consultorem ordinarium, Magistrum excellentissimorum Dominorum Brigantinorum, is ille est, qui multa contra hæresim inscripsit, & librum Ensalmorum edidit vtilissimum, à quo alia opera parantur, quæ citissime, vt speramus, in beneficium commune, edentur in lucem. Ita enim hic vir hac de re consultus respondit.

47. *Mihi euidens est, probabilem esse opinionem, quæ docet loquendo de iure communi esse solum veniale oua edere, & lacticinia in Quadragesima, non de consuetudine huius, aut illius Prouinciæ. Secundò mihi euidens, & pro comperto est, supposita dicta probabilitate, licitum esse hæc dicere, docere, & prædicare, siue in compositione, siue in qualibet alia publica actione, in qua datur occasio loquendi, & docendi populum, hac de re, quia nullum datur præceptum positiuum, quod hoc prohibeat, nec talis doctrina scandalum parit, qua audita, proximis paretur ruina, nec præiudicium aliquod considerationis affert emolumentis Cruciatæ, comparatione veritatis, quam continet, præsertim in terris in quibus consuetudo introductum habet peccatum mortale, in hoc negotio; quia in his terris sufficit hæc consuetudo, vt ad hunc finem detur necessitas, aut vtilitas suscipiendi Bullam. In terris verò in quibus statur solo iure communi, ad timoratos viros, qui volunt de sua conscientia securiùs agere, & se ab scrupulis liberare, sufficit, quod contraria opinio, quæ docet id esse peccatum mortale, sit fortasse probabilior, ad illos verò, qui parùm curant de conscientia sua (dolor est) quod tàm parum præiudicium afferatur Cruciatæ, vel cuilibet alteri me-* Baron. Bellarm. Turrian.

D dio;

dio, ac remedio salutis, ex eo quod hi sciant in materijs similibus maiorem, vel minorem probabilitatem dari. Denique si inquisitione veritatis fidei, aut morum, aut mediorum salutis, respiciendum est, non ad ipsam veritatem, sed ad maiores, vel minores redditus, Cruciatæ, indigna res est, quæ dicatur, vel de aliquibus Doctoribus publicetur, & hoc planè fit cum libri solum hoc intuitu prohibentur tempore hoc, tot hæreticorum, & tàm carnalium Eboræ 18. Nouembris. 1627. Hæc ille.

Doctor Emmanuel do Valle de Moura.

C A P V T VII.

Refutatur obiectio, & fundamentum aduersariorum, quo dicunt hanc doctrinam esse scandalosam, cum sit contra sextam, Synodum.

48 FVIT non nemo in Castella, qui ausus est dicere, hanc opinionem totius Lusitaniæ esse scandalosam, eo quod sit expresse contra sextam Synodũ Trullanam, in qua prohibentur oua, & lacticinia sub graui pœna excommunicationis, quæ arguit grauem, & lethalem conscientiæ noxam, & ita ait hæc Synodus, in quodam canone.

Visum est nobis, vt omnis Ecclesia, quæ est in vniuerso terrarum orbe, vnum ordinem sequens, ieiunium perficiat, & abstineat, sicut ab omni mactabili, sic ab ouis, & caseo, quæ sunt fructus eorum à quibus abstinemus, qui autem hoc non seruauerint, si sint clerici, deponantur, si laici segregentur.

49. Sed hic qualis qualis ille Doctor sit, dũ nos scandali arguit, ex eo quod nostra doctrina sit contra hanc Synodũ, quã ille sanctam, & œcumenicam appellat. Videat ne ipse sit scandalo vniuerso orbi, & ijs præcipuè, qui norunt hanc Synodum esse hæreticam, deprauatam, & pseudo Synodum, quoad editionem talium canonum. Et verò licet idem author addat in Glossa, quam publicè dictauit (locum taceo, honoris causa.) *Neque obstat quod canones huius Synodi non sint probati ab Ecclesia, vt nonnulli existimãt, quia excepto canone de continentia clericorum, & de primatu Sedis Constantinopolitanæ, omnes alij recepti fuerunt, & illis gubernata est Ecclesia, & præterea ille canon testatur, eam esse vniuersalem Ecclesiæ obseruantiam.*

50. Ad hoc, duo respondeo: primò hunc authorem egregiè lapsum fuisse, & illius errorem esse intolerabilẽ, & omninò ab illius glossula delendũ, ne in alios serpat cũ damno cõscientiarum: quia tota hæc Synodus est hæretica, damnata & reprobata ab Ecclesia Catholica, & nunquam illius canones fuerunt admissi, non solùm ab Ecclesia Romana, sed nec etiam à tribus Patriarchis Orientalis Ecclesiæ, vt docet doctissimus Baronius tomo 8. fol. 602. in impressione Vaticana anni 1599. & fol. 604. & fo. 611. 612. 613. 614. & id probat ex Beda de sex ætatibus in Iustiniano minore, & ex Paulo Diacono de gestis Longobardorrum lib. 6. capit. 11. docet etiam Illustrissimus Cardinalis Bellarminus lib. 2. de Romano Pontifice cap. 18. §. Argumentum 2. & latè lib. 1. de consilijs cap. 7. & doctissimè id ostendit Turrianus integro libro horum canonum, & Coriolanus Cronolog. PP. & Concilior. anno 691. agẽs de Papa Sergio, & de concilio, quod eo anno coactum fuit sub Iustiniano minore, in quo editi fuerunt huiusmodi canones, nomine sextæ Synodi, quorũ resolutiones sunt reprobatæ: quia sunt contra dogmata Catholicæ Ecclesiæ, vt latè probat Coriolanus discurrens per singulos illorum. Nam quamvis hæc sexta Synodus coacta primò fuerit sub Imperatore Constantino IIII. & Agathone Papa contra hæreticos Monothelitas, & fuerit postea approbata à Leone II. vt refertur tomo 3. Conciliorum, folio. 234. in impressione Vaticana anni 1585. ibique appelletur sancta, & œcumenica, id quidem verum est, quoad veritatem de duabus Christi voluntatibus diuina, & humana, quæ in hac

Baron.

Bellarm.

Turrian.

syno-

synodo sub Constantino IIII. & Agathone Papa decreta fuit: non verò quoad editionem omnium canonum Trullanorum, qui ipsi synodo posteà à nonnullis Episcopis hæreticis additi fuerunt sub Imperatore Iustiniano minore, in alia synodo, quæ illius opera in sua Trullana aula congregata fuit, reclamante Papa Sergio, ad atterendã auctoritatem prædictæ sextæ synodi. In qua multi canones erroribus scatentes conditi fuerunt, & à Trullana aula Trullani dicuntur, quos nomine sextæ synodi ad cõciliandam illis auctoritatem diuulgarunt, & quos nunquam voluit Sergius approbare. Videatur præter auctores allegatos Seuerinus Binius in admonitione ad Lectorem circa canones Trullanos, fol. 224. & 228. & Thomas Treterus Canonicus Sanctæ Mariæ Transtyberim in epitome vitæ Imperatorum in vita Constantini IIII. & Iustiniani minoris.

51. Vnde miror certè ausum fuisse huiusmodi Magistrum in sua glossula, quam publicè dictauit, asserere omnes canones huiusmodi Trutullanæ synodi, quæ nomine sextæ synodi fuit ab Hæreticis euulgata admissos fuisse ab Ecclesia Romana, & illis semper gubernatam esse, excepto canone de continentia clericorum, & de primatu Ecclesiæ Constantinopolitanæ; constat enim canones illos plurimis erroribus scatere, vt legenti patebit.

CAPVT VIII.

Ostendo hanc opinionem, non esse malè sonantem, nec contra communem sensum fidelium, nec parùm cohærentem: ac proinde hac censura omnino indignam.

52. Probauimus capite præcedenti liberam esse hanc opinionem cẽsura scandalosæ sententiæ; ex quo etiam euidenter sequitur non esse malè sonantẽ; id enim malè sonat, quod audientibus parit scãdalum, quod enim malè sonat piarum aurium offensiuum est, vt notat Soares de fide disp. 19. sect. 2. num. 19. Non est igitur hæc opinio malè sonans, cum non offendat pias aures, si sint verè piæ, prudentes, & doctrina sufficienter instructæ, quas tantùm respicit bonarum opinionum consonantia, non maleuolas, non aduersas, non captiosas, vt tradi solet 2. 2. q. 11. art. 2. apud D. Thomam vide Lorcam ibi dist. 40. n. 16. Lorca.

53. Non est etiam contra cõmunẽ sensum fideliũ totius orbis, si enim fideles in Castella putant se mortiferè peccare, hæc in Quadragesima edendo, & omnes hac de causa, tanquam de re mortali se in confessionibus accusant, id prouenit ex consuetudine, quia consuetudo ibi talem vsum sub mortali fecit illicitũ. At non sic in alijs orbis partibus, nec in Episcopatibus Placentiæ, & Ouiedij in eadem Castella, nec in tota ferè Lusitania, vbi consuetudo harum rerum esum licitum fecit; quid ergo clamãt Doctores aduersarij? qua ratione ducti asserunt Christianos totius orbis credere hoc, esse peccatum mortale, cùm ita non sit? Certè, qui hoc faciunt; aut putant eas Prouincias Castellę in quibus id creditur, esse totum orbem, aut totum orbem esse in Castella in ijsdem Prouincijs illius in quibus id creditur; cum tamen capacior sit orbis, & plures, ac diuersas contineat nationes.

55. Nec hæc opinio est malè cohærens, vt aduersarij asserunt Doctores, & id ex eo fundamento probant, quod Gratianus in dict. cap. *Denique*, dist. 4. verbo; *Par*, asserat in eo capite contineri consilium, non præceptum. Nam Gratianus ita ait. *Nisi quis dicat hæc exhortando, & consulendo dicta sint.* Glossa verò ait. *Æquum & iustum est.* Quæ omnia consilium arguunt, non præceptum. Vbi autem consilium est, nullũ peccatum est, iuxta illud D. Pauli. 1. ad Corinth. *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do.* Malè ergo cohærens est (inquiunt) hæc Lusitanorũ opinio; dùm ait contineri ibi consilium, & peccatum veniale, cum potiùs asserendum illis esset, vt consequenter loquerentur, nullum esse peccatum, hæc edere. Gratian. D. Paulus.

56. Cui

56. Cui obiectioni facilè respondeo. Negari non potest oua, & lacticinia originem trahere à carnibus,& ab illis dependere, & tanquam dependentia eodē precepto prohiberi,non tamen eadem pœna peccati mortalis prohiberi, nec eodem modo:neque enim in iure eadem pœna dependentiæ puniuntur, qua punitur principale crimen,sed alia multo minori,quare si principale crimen, hoc est, esus carnium punitur in iure pœna peccati mortalis; dependentiæ, hoc est, esus ouorum minori pœna, hoc est, pœna venialis culpæ puniri debebant: & hoc iam vsque ad nauseam probatum est.

57. Quando verò Gratianus,& cæteri Doctores asserunt esse consilium, & exhortationem:intelligunt tale consilium, & exhortationem cadere super materiam sub veniali culpa prohibitam,ne scilicèt contemnatur tanquā leuis:stat enim aliquid supponi prohibitum, & consilium dari ad obseruandam talem prohibitionem: Hic enim dantur duæ res. Vna est exhortatio;alia prohibitio. Exhortatio cadit super prohibitionem,& respicit personam,ad quam dirigitur talis exhortatio. Prohibitio respicit materiam prohibitam,& ideò ex vi exhortationis nullum datur peccatum, nec veniale quidem,si talis exhortatio non seruetur. Ex vi autem materiæ prohibitæ per præceptum,datur peccatum veniale Nec asserant Domini Doctores aduersarij,etiam consilium cadere super prohibitionem respicientem,aut supponentem materiam grauem peccati mortalis.Nam hoc est petere principium,cum iam satis,superque probatum sit,non dari hìc peccatum aliquod lethale.

58. Nec etiam mihi obijciant Domini Doctores aduersarij. Quanuis peccatum veniale tanquam malum,& illicitum,velis, remisque fugiendum sit, tamen cū venialia parui ab hominibus pendantur. Si non statuamus, hoc esse mortiferum peccatum,posse indè non exiguum nocumentum redditibus Cruciatæ euenire. Respondemus enim primò,nos hic inquirere veritatem,& nō agere de emulumentis Cruciatæ;in inquisitione autem veritatis ad nihil aliud attendendum est,quàm ad ipsam veritatem; nam si foret attendendum,non ad illam,sed ad maiores redditus Cruciatæ, indigna profectò res erit,quæ sciatur,esse in Hispania,aut Lusitania Theologos, qui asserant magis attendendum esse viris doctis ad pecuniarum coactionem, quàm ad scopum veritatis,vt optimè notauit sapientissimus Doctor Emanuel à Valle de Moura Consiliarius,ac Consultor sanctæ Inquisitionis in Lusitania; quem citauimus in cap. 6.huius tractus,nu.47.

59. Respondemus secundò,à nobis iam satis esse demonstratum nullū impedimentum afferre hanc opinionem redditibus Cruciatæ,vt patet ex cap.3.num.30. Addo autem indignissimum esse,quod sciatur,esse aliquos Theologos in orbe,qui ausi sint aggrauare peccata,& de venialibus mortalia facere, vt ea causa maiores pecuniæ ex populo Christiano colligantur.

60. Respondemus tertiò,Bullam sanctæ Cruciatæ habere plurima alia priuilegia,ex quibus redditus illius ad pia opera colligantur: habet enim incertorum debitorum compositiones,habet votorum dispēsationes,& commutationes, habet plurimas indulgentias,ob quas necessariò à fidelibus est sumenda: Insuper autē addimus, quod iam suprà probatum est,nullum ex hoc capite inferri emolumentis sanctæ Cruciatæ præiudicium.

61. Oro denique,vt fiat aliquod experimentum in Castella in Episcopatibus Placentiæ,& Ouiedij circa redditus Cruciatæ,& reperietur, ibi, vbi ex consuetudine nullum est peccatum oua edere,non indè minui redditus Cruciatæ, facta comparatione harum diœcesum cum alijs eiusdem magnitudinis; ergo non est hoc impedimentum redditibus Cruciatæ.

62. Et his quidem rationibus satisfecimus omnibus imputationibus, quæ nostræ doctrinæ sunt imputatæ à Dominis Doctoribus aduersarijs,& diluimus,ac deleuimus omnes notas,scandali,temeritatis,malè sonantiæ,& cohærentiæ, quæ nationi,& opinioni Lusitanorum ab illis inustæ sunt.

63. Solùm mihi superest vni rei respōdere:scilicet me in meo libro dixisse tollendos esse omnes scrupulos illis,qui cogitant se in harum rerum esu mortaliter peccare. Videtur enim hæc tam absoluta locutio comprehendere vtramque obligationem

tionem iuris,& consuetudinis? Respondeo hoc intelligendum esse respectu earũ partium in quibus consuetudo obtinuit hæc edere,non esse mortale,& respectu Prouinciarum,in quibus seruatur ius commune. Si enim in his partibus addubitetur, aut cogitent aliqui se in harum rerum esu,peccare mortaliter, nec per erroneam conscientiam perniciose labantur,salubre consilium erit,illis tollere hos scrupulos, vt optimè fit in Castella,in Episcopatibus Placentiæ,& Ouiedij. Sic si in Castella aliquis putaret illicitum esse; sabbatis vesci carnibus nomine minutorum, consilium optimum erit;illos veritatem edocere,& eis hunc scrupulum auferre.

CAPVT IX.

Defenditur tractatus pro hac doctrina oblatus à Patre Antonio Collasso Societatis IESV.

63. OBTVLIT Pater Antonius Collassus Tractatum pro defensione doctrinæ Lusitanorum,in illoque numero 11.multos citauit auctores vtriusq; scholæ Conimbricensis,& Eborensis,qui omnes asserunt, esse han Lusitanorum opinionem valdè probabilem,& plerique veriorem, & probabiliorem oppositâ Doctorum aduersariorum.

Ad inscriptiones,& testimonium vtriusque Academiæ Eborensis, & Conimbricensis,respondent Domini Doctores aduersarij,hoc sufficere,vt hanc meam,& illorũ opinionem ab omni censura liberet,si illorum subscriptiones agnoscerent, &, si illis proposita fuisset quæstio,vt reperitur impressa in meo libro.

64. Ad quod respondeo;subscriptiones illorum,& illustrisimorum Prælatorum,qui posteà accesserunt,esse verissimas,& vt integram fidem faciant, curauimus modò,vt in forma publica,per notarios,& vtriusque Academiæ Secretarios apparerent,& hæc nostra informatio in Castella typis mandaretur, vt his Dominis Doctoribus hunc scrupulum euelleremus.Et certe mihi omnes in faciem despumarent,& sanctæ Inquisitioni me deferrent,si in illorum conspectu illos falsò allegarem,& illorum subscriptiones fingerem,ac falsarij pœnam incurrerem.

65. Respondeo etiam,quæstionem illis fuisse propositam eodẽ modo, quo impressa est in meo libro,quod si hac de re dubitant,placet mihi auferre de meo libro hanc opinionem eo modo,quo illic inscripta reperitur, dummodò liberum sit mihi, illius loco inserere hanc opinionem tot insignium Doctorum, & tam illustrissimorũ Prælatorum testimonijs subscriptam eo prorsus modo, quo illis proposita à nobis fuit,& ab illis subscripta.

66. Neque quæstio alia erat,nisi de puncto iuris;nam de consuetudine,clarissime loquor,vt patet ex capite primo huius Informationis. Sed veniamus ad rem.

67. Citauit Pater Antonius Collassus nostræ Societatis pro mea opinione in suo tractatu,num.10.Allagonam in capite *Denique*,dist.4.num.5.Dominicum ibi. Panormitanum de obseruatione ieiuniorum,capite *Ex parte*,nu.10.Præpositũ capite *Denique* dist.4.in compendio illius,Medinam.C.de ieiunio,tract.4.cap.de necessitate seruand.ieiun.versu vt igitur sequens doctrinam. Imponitur huic Patri, illũ falsò hos omnes authores allegasse,quia omnes tenent contrarium.

68. Vendico ab hac imputatione huiusmodi Patrem. Ab Allagona ordiamur.Petrus Allagona in epitome prædicti textus capitis *Denique*,dist.4. tãges omnes quæstiones,quas Augustinus Anglorum Episcopus proposuit Diuo Gregorio Papæ, inter quas præcipua erat hæc de ouorum,& lacticiniorum esu,ita ait. *Nota:hæc aut sunt de consilio,vel antiquata*:& nihil amplius dicit.Vbi ergo ait hic author, harũ rerũ esum esse peccatum mortale? ille enim in his verbis, id non ait; alia non inueniuntur apud illum.Nec respondeant ex hoc authore colligi,nec etiam id esse peccatum veniale,cũ dicat id esse consilium.Nam retorquebo primò;malè ergo asserunt, dum dicunt hunc authorem consentire cum illis,& contrarium illius, quod dicunt Doctores Lusitani

 tenere,

tenere, cum ipse non dicat id esse peccatum mortale, imò ex illorum sententia, dicat nec esse veniale. Retorquebo secundò, iam satis ostensum esse capite præcedenti, nu. 66. posse stare consilium cum obligatione peccati venialis.

69. Secundo loco citauit Dominicum. Arguitur etiam Collassus de falsitate huius allegationis: Dominicus enim ait attento iure ex vi capitis *Denique*, dist. 4. id esse peccatum lethale. At non benè arguitur à sapientissimis Doctoribus contra Collassum, verba enim Dominici hæc sunt. *Glossa* verbo Par, *opponit, quod non est æqualis abstinentia à carnibus, & caseo, vel ouis, imò est magna differentia, vt dist. 82. capite Presbyter. Glossa soluit fatendo contrarium, & exponit textum, quod dictio* Par, *non stat similitudinariè, sed ponitur pro æquo, & iusto.* Hæc sunt verba Dominici loco citato à Collasso. Et in primis inquiro ab his Dominis. Vbi inuenitur in his verbis Dominici ouorũ esum esse peccatum mortale? Dicent in illis verbis, *Glossa soluit fatendo contrarium*, quia illi, quos Glossa impugnat, dicebant abstinentiam ouorum differre ab abstinentia carniũ. Et Glossa fatetur contrarium; ergo fatetur esse eandem abstinentiam, & consequenter idem peccatum.

70. Sec adhuc inquiro, & quomodo fateretur Glossa contrarium? respondet Dominicus, *fatendo contrarium, & exponendo textum, quod dictio,* Par, *non stat similitudinariè, sed ponitur pro æquo, & iusto:* Si ergo est æquum, & iustum non datur eadem similitudo abstinentiæ, ac proindè nec idem peccatum mortale, sed aliud multò minus, hoc est veniale.

71. Dicent, colligi hoc esse peccatum mortiferum ex his verbis, quæ Dominicus statim addidit, & continuat, *Et ex hoc notat, quod vbi dictio,* Par, *refertur ad duo supposita diuersa naturæ non stat similitudinariè, secus si essent duo similis naturæ, quia tunc stat similitudinariè.* Nam cum oua, & lacticinia sint eiusdem naturæ cum carnibus, & ab illis trahant originem, ita etiam cadunt sub eadem prohibitione, & eadem pœna prohibentur, & addent hoc voluisse dicere Dominicum, & hanc esse illius opinionem, quia in numero 6. quærens, an soluatur ieiunium, si edantur oua, & lacticinia tempore, quo Ecclesia indicit ieiunium extra Quadragesimam; ita respondet. *Archidiaconus recitat, quod Innocentius de obseruatione ieiunij tenet, quod non per istum textum. Conclude tu, & est de mente Domini mei, quod si consuetudo nihil disponit, non licet hoc.* Hæc ille, & ita concludit; quare ad vltimum resoluit hoc non esse licitum quod potest intelligi; non licere; quia est peccatum veniale. Voluit ergo tantùm Dominicus oua, & lacticinia esse similia carnibus in prohibitione, quia eodem præcepto, quo prohibentur carnes, prohibentur oua, non tamen eodem modo, nec eadem pœna peccati mortalis, sed alia pœna mitiori peccati venialis, vt dictum manet.

72. Et colligitur hoc illum voluisse, quia inquirens, an soluatur ieiunium, si edãtur oua tempore quo Ecclesia illud indicit extra Quadragesimã, respondit, dixisse Archidiaconum, Innocentium dicere, quod non; illum verò dicere, sibi videri, nõ esse licitum ea edere extra Quadragesimam, nisi consuetudo illorum esum licitum fecerit, ibi, *Conclude tu, & est de mente Domini mei*, hoc est Innocentij, *quod si consuetudo nihil disponit, non licet hoc.* Et optimè ait *Non licet*, & nõ ait sub peccato mortali, quia in illius opinione non erat, nisi solum veniale ea edere tam extra Quadragesimam, quã in illa: quare, re benè pensata, maiori ratione allegauit Collassus Dominicum pro se, quàm illi pro se allegant.

73. Citauit etiam Collassus in suo tractatu nu. 10. pro se, & pro nostra opinione Præpositum in dicto capite *Denique*, dist. 4. in compẽdio prædicti capitis, quod efficit in fine capitis. Et hic etiam arguunt illum eiusdem falsitatis allegationis, fundamentum illorum est; quia Præpositus referens opinionem Innocentij, & Diui Thomæ ita ait, *In hac materia dicendum, quod de iure in Quadragesima non est licitus esus lacticiniorum, & ouorum, vt probat textus*, intellige capitis *Denique. Ita nec in alijs ieiunijs introductis extra Quadragesimam*, & paulò infrà statim addit. *Nihilominus tamen strictius seruandum est ieiunium Quadragesimale, propter rationes, quas superius retuli.* Et nihil amplius ait, quod ad rem præsentem inseruiat, quia statim reddit ad consuetudinem.

74. Et

74. Et verò interrogo modò dominos arguentes. Vbi inuenitur in his verbis, quod dicat Præpositus esse peccatum mortale edere oua, & lacticinia in Quadragesima, ille enim solum dicit illorum abstinentiam strictè obligare tam in Quadragesima, quàm extra illam, & vtrumque esum ouorum, tàm Quadragesimæ, quàm extra illam esse illicitum. Dicent verbum illud, *strictius* indicare peccatum mortale. At id deberent probare, nam inter peccata venialia datur latitudo, & quædam sunt maiora, quædam minora, illa verò, quæ sunt maiora sunt strictius fugienda, quia præceptum de illorum euitatione fortius obligat.

75. Deinde addo Patrem Collassum in suo tractatu citasse Præpositum in Compendio, quod ipse Præpositus efficit in fine dicti capitis *Denique*. In quo loco ipse Præpositus temperauit suam sententiam remittens se ad id, quod dicebat Glossa in dicto capite, quod erat, *Iustum tantum, & æquum esse* abstinere ab ouis in Quadragesima; quod indicat ex leuitate materiæ esse tantum veniale, vt ad nauseam probauimus: quare ex dictis colligitur benè, & fideliter allegatum fuisse Præpositum à Patre Antonio Collasso, cùm ipse prædictus Præpositus in allegato Compendio tandem, tandem remittat se ad id, quod Glossa ait.

¶ *Prosecutio eiusdem capitis noni.*

76. ALlegauit Collassus in suo etiam tractatu Panormitanum in capite *Ex parte*, de obseruatione ieiunij num. 12. Arguunt hic verum esse, dixisse ibi Panormitanum attendendum esse ad verba præceptorum, & sacrorum canonum, quibus præcipitur ieiunium, & videndum, an sint præceptiua, & clarè, & dilucidè inductiua peccati mortalis, & ibi nihil definiisse Panormitanum in hoc puncto; at in nu. 5. vbi tractat hanc materiam circa esum ouorum, expressè asserere, peccatum lethale esse, illa edere in Quadragesima, & illo esu ieiunium frangi, tacuisse tamen Collassum in suo tractatu hunc locum prædicti num. 5. quia contra illum faciebat.

77. Ad hanc rem, duo respondeo. Intentum Collasi in eo loco fuisse debere præceptum ad hoc, vt in cõscientia liget sub mortali, esse clarum, & distinctum, debereq; continere expressa verba, quæ non videbantur in prædicto capite *Denique*, dist. 4. Vnde prædicti aduersarij hanc obligationem culpæ mortalis deducebant, & hoc, quod scilicet verba legis debeant esse clara expressè ait Panormitanus in prædicto n. 12. Quare ad intentũ Collasi fideliter fuit ab eo in eo numero Panormitanus allegatus; tacuit autem Collassus doctrinam Panormitani numero 5. traditam, quia nihil tunc de eo puncto agebat, solum enim tunc proposuerat sibi hoc punctum probandum: & idcircò ad suum intentum fideliter ab eo fuit allegatus.

78. Respondeo secundò, nec etiam dicto num. 5. quo loco Domini aduersarij Panormitanum pro se allegant, illum clarè, & distinctè asserere abstinentiã ouorum in Quadragesima obligare sub culpa lethali: ille enim ibi referens opinionem Innocentij ita ait. *Innocentius hic dixit, quod extra ieiunium Quadragesimale non est frangere ieiunium* (intellige per esum ouorum, de quo agebat) *secus in Quadragesima, & fortè hoc vult dicere, quia caput Denique, quod facit mentionem de istis lacticinijs loquitur de ieiunijs Quadragesimalibus; nam in alio ieiunio nullus textus specificè disponit, sed transeunt Doctores. Sed vide notabile dictum Archediaconi, post Diuum Thomam in capite Rogationes, dist. 3 vbi dicit, quod extra Quadragesimam possumus licitè vti lacticinijs, quando hoc habet consuetudo, & placuit mihi opinio hæc, quia vt prædixi dictum caput Denique, solum loquitur in Quadragesima.*

79. Hæc sunt verba Panormitani in prædicto num. 5. in quibus solùm refert opinionem Innocentij, & sequitur opinionem D. Thomæ 2.2.q.147. art. 8. ad 3. & Archediaconi, qui solum aiunt esse illicitum in Quadragesima edere oua, & lacticinia, & non declarant, an sit illicitum sub mortali, an sub veniali, quia D. Thomas ibi solùm hæc verba ait. *Vnde principalius interdicuntur* (intellige carnes, de quibus loquitur) *quam oua, & lacticinia.* Et infrà, *& ideò in quolibet ieiunio interdicitur esus carnium, in Quadragesimali autem interdicuntur vniuersaliter etiam oua, & lacticinia.* Interrogo ego modò sapientissimos arguentes, vbi hic in his verbis dicit D. Thomas esse pecca-

peccatũ mortiferũ edere oua in Quadragesima, ille enim tantùm hæc verba ait, & nulla amplius addit. Respondent, id dicere D. Thomam quando dixit, esse carnes principalius prohibitas, quàm oua, & lacticinia. Benè quidem, sed animaduersuri erant, solũ dixisse D. Thomam carnes esse principalius interdictas, in quo significat oua etiã esse prohibita, quia à carnibus trahunt originem, sed minus principaliter, hoc est, minori pœna, & consequenter pœna peccati venialis, iuxta sensum supra sæpè explicatum; neque enim in Diuo Thoma inueniuntur verba, in quibus expressè eo loco dicat, harum rerum esum esse mortiferum.

80. Allegauit denique Pater Collassus pro nostra opinione Medinam nu. 67. allegato: vbi ait Medina ad intentionem potiùs legislatoris, quàm ad verba legis attendendum nobis esse, vt sciamus an leges, & præcepta sub mortali obligent: deindè attendendum esse ad materiam legis; deindè ad verba ipsius legis, an sint præceptiua, nec ne; & verò cum intentio Summi Pontificis non fuerit obligare sub peccato mortali ad abstinentiam ouorum, & lacticiniorum in Quadragesima, vt explicauit Glossa in verbo *Par*, cum dixit *Par est*, id est, *æquum, & iustum est*. Et Gratianus ibi cùm referens omnes quæstiones Summo Pontifici ab Augustino Anglorum Episcopo propositas, in quibus hæc de ouorum abstinentia continebatur, dixit. *Hac transgresionis reos non arguunt*, vt explicauimus cap. 2. nu. 12. & deinceps. Et Palatius super Caietanum, cum ait. *Et illicito; pero no mortal*; cum etiam materia fuerit leuis iuxta iudicium, ac testimonium omnium Doctorum vtriusque Vniuersitatis Conimbricensis, & Eborensis: & cum verba iuris in prædicto capite *Deniq.* dist. 4. non sint clara, & distincta; hinc optimè intulit Pater Collassus in suo tractatu iuxta hanc doctrinam Medinæ dicendum necessario esse ouorum abstinentiam non obligare ad mortalem culpam in ieiunijs Quadragesimæ, atque adeò Medinam hanc quoque doctrinam Lusitanorum tenuisse. Vnde immeritò Domini arguentes asserunt auctorem tractatus falsò Medinam allegasse.

81. Tandẽ quia ipse Collassus ait in suo tractatu non esse tot numero Doctores, qui dicant, hoc esse mortale, nec tam grauium; comparatione eorũ, qui asserunt id esse tantùm veniale; enumerant omnes suos Doctores, & tanquam antesignanũ, ac ducem enumerant D. Thom. 2. 2. q. 147. art. 8. ad 3. Sed D. Thomas nec ibi nec alibi quod sciam, id dicit expressè, iam enim vidimus, quid ille ibi dicat, & quamuis multos referant pro se, non æquant numero, nec literis, nec grauitate, & auctoritate Doctores omnes vtriusque scholæ Conimbricensis, & Eborensis, & totius Lusitaniæ, de quibus loquebatur Pater Collassus, quos infrà referemus, & si non omnes, neque enim ad vitandam molestiam id duximus necessarium.

82. Hæc sufficiant ad ostendendam iustitiam huius opinionis Lusitanorũ: si tamen adhuc asserant non fuisse à me propositam Illustrisimis Prælatis, & sapientisimis Doctoribus, & duabus vniuersitatibus Lusitaniæ, eodem modo, quo illa impressa cernitur in meo libro, & ab illis fuit subscripta, & approbata. Respondeo illos penè omnes vidisse illam priusquàm eam approbauerint: sed ad vitandum huiusmodi disidium, vt suprà dixi, fœdus ineamus, ego auferam illam, quæ in meo libro inscripta est, & loco illius inseram eam, quæ fuit proposita illustrisimis Prælatis, & viris doctisimis Lusitaniæ quæque ab omnibus subscripta fuit. Et sic has contentiones finiemus.

Sub C. Salmant. in Regio Societatis Iesu Collegio, die 4 Ianuarianni 1630.

Stephanus Fagundes.

SE-

Sequûtur subscriptiones, & approbationes illustrissimorum Prælatorum, qui hac de re in Lusitania fuerunt consulti, & Academiarũ Conimbricensis, & Eborensis, & insignium Doctorum Lusitaniæ.

Iudicium Illustrissimi Episco. Portulegrẽsis.

QVÆ Pater Stephanus Fagundes è Societate IESV de ieiunio circa intellectum capitis *Denique*, dist. 4. dixit in quodam tractatu, cui titulus est *Liberat, &c.* qui nobis ostensus fuit in hoc regio Cœnobio de Thomar, non solùm omni censura carent, sed approbanda sentimus, ex eo, quia in dicto cap. *Denique*, magis exhortatio, & conuenientia, quam præceptum continetur (vt ipse benè notauit) quapropter consuetudo, quæ optima interpres est, obtinuit; vt quemadmodũ mandatũ ieiunij non obligat sub mortali clericos à die Quinquagesimæ, de quo agit dictum caput *Denique*: sic nec prohibitio ouorum, & lacticiniorum, ideò multis in locis huius Regni Lusitaniæ vsum ouorum, & lacticiniorum licitum fecit consuetudo. Quare licet opinio cõtraria communior sit; istam tamen probabilem, & iuri consonam iudicamus, quia in dicto capite *Denique*, vbi hæc abstinentia præcipitur in Quadragesima, nulla fit mentio, vt diximus, de præcepto ieiunij, nec ratione ieiunij id præcipitur, sed tantùm dicitur. *Par est, vt qui à carnibus abstinemus, ab his, quæ sementinam carnis trahunt originem, ieiunemus.* Et ita in Dominicis Quadragesimæ, ibi præcipitur quoque huiusmodi ouorum abstinentia, cum tamen tunc non ieiunetur, atque pueri, & omnes alij à ieiunij præcepto excusati teneantur tunc à lacticinijs abstinere. Vnde benè sequitur, se mota consuetudine, solo iure canonico inspecto, hanc ouorum, & lacticiniorum abstinentiã, non esse de ratione ieiunij. Nabantiæ die 28. Iulij, anno 1620.

Fr. P. Episcopus Portalegrensis.

Iudicium Reuerendissimi Episc. Fessensis sãctæ Inquisitionis Consultoris Archiepiscopatus Prouisoris.

SEntentiam sapientissimi, ac religiosissimi Patris Stephani Fagundes in hoc tractatu contentam approbo stando in iure communi; ex consuetudine enim potest esse mortale oua edere, & lacticinia in Quadragesima, vt ipse notauit. Eboræ primo die Septembris, anno 1629.

D. F. Emmanuel Episcopus Fessensis.

Iudicium Reuerẽdissimi Nyceæ.

OPinionem doctissimi Patris Stephani Fagundes Societatis IESV, circa esum ouorum, & lacticiniorum in ieiunijs Quadragesimæ censeo omninò contrariæ præferendam immunem omni censura, attentis illius fundamentis, quæ considerate legimus. Et miror esse aliquos viros doctos, qui eã velint censura aliqua perstringere.

D. Apollinarius ab Almeida Episcopus Nyceæ.

Iudicium illustrissimi Archiepiscopi Primatis.

HAnc opinionem illustrissimus, & sapientissimus Dominus D. Rodericus à Cunha Archipræsul Bracharensis omninò approbauit, licet peculiari ex causa non subscripserit, vt patet ex quodam epistolio eiusdem illustrissimi Domini ad me misso, quod ita habet. *Remitto, ac restituo vestræ Paternitati tractatum istum, qui mihi visus est satis doctus, & benè concinnatus, & si essem Doctor particularis, vt aliquando fui, illi libenter subscriberem, eo vel maximè, quia Couarruuias; & Viualdus in tertia parte sui Candelabri in quæst. de Ieiunio num. 18. negant textum capitis Denique dist. 4. esse Diui Gregorij: attamẽ dignitas, quam hodie repræsento, mihi impedimento est, subscribendi sententijs similibus, quãuis sint tam benè ordinatæ, ac ista vestræ Paternitatis est.*

Rodericus Archiepiscopus Primas.

SVperioribus annis de hac opinione interrogatus, respondi nihil inuenisse in iure canonico, in quo asserere cogeret abstinendum esse sub morali in ieiunio Quadragesimæ ab ouis, & lacticinijs, & quod licet plures id colligant ex capite *Denique* dist. 4. ex illis verbis, *Par autem est, &c.* sufficienter explicari cum Glossa à sapientissimo Authore in fauorem suæ sententiæ, pro qua non desunt rationes, quas ipse optimè, & copiosè expendit, & ideò hanc eius opinionem probabilem iudicaui. Cui postea accessere magni nominis, & authoritatis viri vtriusque scholæ Eborensis, & Conimbricensis, quapropter nunc in eadem persisto sententia, & illi firmius adhæreo, & immunem omni censura iudico, quia re magis considerata ab omnibus ferè in hoc regno approbari video. Conimbricæ die 16. Iulij. 1629.

Sub C. *D. D. Andreas ab Almada* Primarius Magister, & emeritus professor Theologiæ in Academia Conimbricensi.

IN hoc Regno Lusitaniæ apud omnes ferè Doctores, & Præceptores huius Academiæ Eborensis, & nostræ Conimbricensis verior, & receptior est doctrina, & resolutio præstita à sapientissimo, & religiosissimo Authore, & ideò cum ab omnibus approbata, & recepta sit, iniustam iudico omnem censuram illius, ob fundamenta ab eo maximo studio, & labore, & ingenio adducta, quamobrem illi libentissimè adhæreo, vt etiam annis præteritis in simili tractatu adhæsi. Conimbricæ sub C.

Ego D. Iacobus Mendez Godimbo, Decreti Cathedræ moderator, & nunc Primarius in iure Canonico Decanus.

EX eleganter dictis, & adductis in hoc tractatu incipiente *Liberat*, per sapientissimum, ac religiosissimum Magistrum eius sententiæ adhæreo, & omnem illius censuram censeo iniustam, imò iudico hanc opinionem esse laudabilem, & in praxi securam. Sub. C.

D. Antonius Laurentius. Primarius iuris Cæsarei professor, Catholicæ Maiestatis Consiliarius, & Senator.

DOctrinam sapientissimi, & reuerendissimi Patris Stephani Fagundes Societatis IESV super esum ouorum, & lacticiniorum non semel approbaui, sed sæpè vidi, perlegi, & securissimam iudicaui, omni censura indignam, & omni laude, & approbatione dignissimam. Nunc Apologiam eiusdem doctrinæ ab eodem sapientissimo Authore vidi. Vna, & altera tanti viri sapientiam, & religionem clarissimè referunt, imò insignem, & præclarissimam modestiam, quia iustè prouocatus, contra mordaces calumniatores non irascitur, sed leni stylo, fortissimis verò fundamentis, dum se liberat aduersarios confundit, qui maximæ notæ rei facti sunt, dum opinionem in vtraque Lusitaniæ Academia omnium calculis approbatam temerariam, & scandalosam dicunt. Conimbricæ in sacro Collegio D. Petri 22. Augusti 1629.

Sub C. *D. Marçal Casado Iacome*. Iustiniani Codicis professor, nunc iuris ciuilis primariam regens Cathedram, Rector Collegij D. Petri, Regius Senator.

DOctissimi Patris Stephani Fagundes sententiam circa esum ouorum, & lacticiniorum iam sæpè fui amplexus, quam iuris principijs magis cõformem, ac timoratis conscientijs vtiliorem semper iudicaui, & in hoc Regno Lusitaniæ magis securam. Nunc ipsius Apologiam similiter doctissimam recognosco, dignamque tanto viro, & in hoc opusculo tam modesto, vt merito apud omnes semper haberi debeat in exemplum, quod de se erat sufficiens ad inuidorum morsus secludendos, vt contingere spero. Conimbricæ in Collegio Diui Petri die 22. Augusti. 1629.

Sub C. *D. Ioannes de Carualho*. Clementinarum Cathedræ moderator.

IAm semel approbaui opinionem doctissimi, nec non religiosissimi Patris Stephani Fagundes è Societate IESV, quæ defenditur in suo tractatu, qui inscribitur *Liberat*, circa esum ouorum, & lacticinorum, quam iterùm affirmo esse probabilissimã, item etiam probabiliorem, & laudabiliorem contrariâ, temerariumque iudico, & scãlosum,

Iosum, posse à viris doctis temerariam iudicari, scandalosam, aut male sonantem, quin illam amplector tanquam maximè tutam, iuri, & rationi consonam, omnique censura liberam, proindeque dignissimam, vt typis mandetur. Conimbricæ in Collegio D. Petri 21. Augusti 1629.

Sub C. *D. Franciscus Gomez* sacrarrum Canonum professor.

DOctrinam sapientissimi Patris, ac religiosissimi Magistri Stephani Fagũdes circa ouorum, & lacticiniorũ esum, iam semel approbaui, nunc tanquã veram, & iuris dispositioni magis conformem, eam neque temerariam, neque scandalosam dici posse certissimè affirmo, mirorque doctos viros temeritatis nota in sententiam hanc insurgere, ipsosque potiùs dicerem temerarios, cum in rem à tot, tantisque viris probatam, & laudatã, scandali nomine excandescant, cum potiùs ad tollendos multorum scrupulos sententia hæc religioni, ac diuino Dei obsequio vtilissima sit: sic censeo, sic iudico. Conimbricæ in Collegio D. Petri die 27. Augusti anno 1629.

Sub C. *D. Antonius Leitão Homem.* Sacrum Canonum Cathedraticus.

HAnc doctrinam sapientissimi, ac religiosissimi Patris Stephani Fagundes iam semel approbaui, & iterũ approbo, & semper appaobabo, & veriorem reputo oppositã, ob illius fundamenta, & rationes à tanto viro solidissimè, & diligentissimè adductas, quare (vt quod sentio fatear) miror esse viros doctos, qui opinionem hanc vel in simulare, vel censurarum notis velint afficere, cum omni laude dignissima sit, & solidissima habeat fundamenta. Conimb. in Collegio D. Petri, die 23. Augusti 1629.

Sub C. *D. Stephanus Fuzeiro de Sande.* Regius Senator.

DOctrinam sapientissimi, ac religiosissimi Patris Stephani Fagundes circa ouorũ, & lacticiniorum esum in ieiunijs Quadragesimæ veriorem semper iudicaui, & iuris principijs magis consonam, & iterum iudico, ob solidissima fundamenta, & rationes, quibus nititur, & omnem illius censuram indignam censeo, iniustam, & iniuriosam. Conimb. in Collegio D. Petri 24. Augusti anno 1629.

Sub C. *Doct. Stephanus de Miranda.* Imperialis iuris Magister, ac professor.

SEntentiam hanc & si tantis Patribus contrariam pro sapientissimo auctore, licet vnicus foret, probabilem iudicarem, sufficereque ad euedendam lethalis censuræ notam nunc verò tot insignium virorum auctoritate fulcitam, valde probabilem, certam, & omni censura indiguam censeo, libentissimèque ei subscribo. Conimb. in Regio Collegio Diui Pauli, die 16. Iunij anno 1629.

Sub C. *D. Pantaleon Rodericus Pacheco.* Sacrorum Canonum professor, sanctæ Inquisitionis Consultor, Canonicus Conimbricensis.

VIdi opinionem sapientissimi Patris Stephani Fagundes Societatis IESV, quæ asserit non esse peccatum mortiferum oua edere, & lacticinia in ieiunijs Quadragesimæ ex vi iuris communis, & seclusa consuetudine Regnorum, & Prouinciarum, quæ quidem solidissimè in iure, & ratione fundata, & cõfirmata est consensu tot insigniũ virorum, literis, sapientia, & religione, zelo animarum, & conscientiarũ gubernãdarum dexteritate præcellẽtium, vt illam tàm propter momenta rationum, quibus nititur, quàm propter sapientissimorũ Doctorum, & Prælatorum auctoritatem, & vtriusque Academiæ huius Regni iudiciũ, ac calculum, quo confirmatur, non solum iudicem probabilem, sed etiam probabiliorem oppositã, quæ asserit id esse peccatum mortale, ac ideò omni censura liberam. Nec video præiudicium aliquod, quod afferre posit emulumentis sanctæ Cruciatæ respectu veritatis, & auctoritatis, quæ tot tantisque Prælatis, Magistris, & viris doctissimis huius Regni debetur.

Sub C. *D. Sebastianus Tinoco.* Doctor Theologus, sancti Officij Inquisitor, Commissarius Generalis sanctæ Cruciatæ in tractu Eborensi, Canonicus Eborensis.

Sen-

Sententia sapientissimi, ac religiosissimi viri Stephani Fagundes contentam in hoc tratactu, cui titulus est, *Liberat, &c.* verã iudico, immunem omni censura, propter eius fundamenta, & id iam etiam iudicaui, & ideò libentissime subscribo. Nabantiæ, vbi nunc ad illustrissimorum Prælatorum conuentũ sum vocatus die 28. Iulij 1629.

Sub C. *D. Gondiçalus Aluo Godinho.* Sexti Cathedræ, nunc substitutus.

Sententia doctissimi Patris Stephani Fagundes, quæ asserit vesci ouis, & lacticinijs diebus Quadragesimæ non esse peccatum mortale ex vi capitis *Denique*, dist. 4. iurisque communis censeo non solùm tutam, sed oppositâ multo probabiliorem, quam & verbis non semel docui, & scriptis defendi, imò, & Apologiam aliquando pro illa texui, & pro Auctore, qui satis cuatè, & doctè suam propositionem in suo libro limitat attento iure. Nam certe in iure nullum verbum præceptiuum video, nec dum peccatum mortale inducens. Secundò, quia loquitur attenta consuetudine Regnorum, & Prouinciarum, & verissimè resolui vbi consuetudo est, non vescendi ouis, & lacticinijs, illamque legitimam esse constiterit, mortale esse, illa comedere, è contrario verò, vbi est consuetudo illis in Quadragesima vescendi, non esse peccatum, quod verum foret, etiamsi ius commune expresse, & strictè id sub mortali præciperet, quia per contrariam consuetudinem legitimam legibus etiam canonicis derogatur. Totam igitur doctrinam sapientissimi huius Auctoris in hoc tractatu contentam, approbo, amplector, & censeo iniurios censores esse illos, qui illam nota aliqua velint afficere, quia cõmunis consensus Doctorum, & Magistrorum huius Regni Lusitaniæ illam approbat. Nabamtiæ vbi per id temporis ad illustrissimorum Prelatorum conuentum sum vocatus, die 28. Iulij anno 1619.

Sub C. *D. Ioannes de Mattos.* Academiæ Eborensis Primarius Theologiæ præceptor.

Seclusa consuetudine, quæ in aliquibus Prouincijs strictiorem obligationem induxit, valdè probabilem iudico eorum sententiam, qui asserunt, non esse mortalem culpam in Quadragesimali ieiunio ouis, & lacticinijs vti; quamobrem iniurius erit censor, qui doctrinam Patris Stephani Fagundes, improbabilem, aut scandalosam, temerariamque iudicauerit, aut nota aliqua dignam statuerit, cum auctoritate grauissimorum Doctorum, & solidissimis fundamentis, ac rationibus fulciatur. Olysipone in domo Diui Rochi.

Sub C. *D. Iacobus de Areda.* olim Primarius sacræ Theologiæ professor nunc emeritus.

Sententiam, quam doctissimus Pater, & Magister Fagundes in hoc tractatu explicat, & defendit circa esum ouorum, & lacticiniorum tempore Quadragesimæ, iam iterùm approbaui, & nunc denuò probo propter fundamenta, & rationum momenta, quibus late, & dilucidè eam probat, & confirmat, ideòque iniuriosa censura liberam iudico. Conimbricæ apud Collegium Sancti Patris Benedicti.

Sub C. *D. Frater Leo à Diuo Thoma.* Cathedraticus Theologiæ Academiæ Conimbricensis, & in toto Regno Lusitaniæ Ordinis Diui Benedicti Generalis.

Sententia, quam religiosissimus Pater, & Magister Stephanus Fagundes in hoc tractatu amplectitur, & defendit circa esum ouorum, & lacticiniorum tempore Quadragesimæ, probabiliorem iudico, propter fundamenta, & auctoritates, quibus securè nititur, eamque, vt talem iam sæpe docui, & in solitis concertationibus huius Collegij publicè defendi, & nunc re denuò pensata magis probo, quàm contrariã, & miror esse aliquos viros doctos, qui iniustè eam velint censurarum notis incusare. Conimbricæ apud Collegium Diui Benedicti.

D. Fater Paulus à Natiuitate.

Sententia, quæ à religiosissimo Patre, & sapientissimo Magistro Stephano Fagundes in hoc tractatu defenditur, solidissimis fundamentis stabilitur, & ita est iuri, & rationi consentanea, vt meritò, à tot insignibus Doctoribus, eius oppositæ præferatur, & probabilior iudicetur, quod ego etiam iudico, censeoque esse tutam, non solùm

spe-

speculatiuè,sed etiam practicè loquendo,& liberam omni iniuriosa censura; imò grandioribus laudum notis dignissimam iudico. Conimbric. apud Collegium Diui Benedicti

Sub C. *D. Frater Antonius Carneiro.* In eodem Collegio Primarius Theologiæ Professor,& in re literaria moderator.

SEmel iam perlegi tractatum à sapientissimo, & religiosissimo Patre Stephano Fagundes compositum,cui titulus est *Liberat,&c.* in quo author semper sui similis:

Sciuit enim iustum gemina suspendere lance
Ancipitis libræ.

De opinione,quæ defenditur in dicto tractatu circa esum ouorum, &c. primò interrogatus.breuiter iudicaui esse speculatiuè probabiliorem,quam oppositam, & mihi omnino veram. Deindè etiam in praxi esse maximè tutam,adhibitis moderationibus,quas Author prudenter apponit,de consuetudine Prouinciarum, &c. Et consequenter iudicaui non solùm non esse dignam aliqua censura, sed esse omnino præferendam,& docendam,vt iuri,& rationi magis consentaneam. Ac tandem sequendam in praxi,nec esse locum dubitandi,etiam valdè scrupulosis,ac timoratis.

Mirandum verò est,quod alicuius notæ Doctores(nisi fortè ducantur affectu potiùs,quàm ratione) dictam sententiam,vt fertur,varijs censuris afficiant. Non igitur est temeraria,imò grauissimæ authoritatis pondere,rationum momentis, consuetudinis legitimæ approbatæ calculo prudentissimè stabilita. Non est ergo scandalosa, seu occasio lapsus; imò maximè tuta,& valdè secura,& sine periculo peccandi mortaliter, vt docet.

Non malè sonans,seu piarum aurium offensiua; si sint aures prudentes, & doctrina sufficienter instructæ,quas tantum respicit bonarum opinionum consonantia,non maleuolas,vel ignorantes,vt tradi solet 2.2.q.11.art.2.apud D. Thomam, vbi Lorca disp.40.nu.16.

Non parùm cohærens,imò semper in ijsdem principijs persistit. Quæ omnia libentissime,& euidenter probarem,nisi sapientissimus,& religiosissimus Author hoc elegantissimè,& solita eruditione præstaret.

Quapropter meum iudicium semel datum iterùm censeo confirmandum, ac proindè existimo dictam opinionem non solum liberam omnino esse ab omni censura, sed esse etiam longè probabiliorem,quam oppositam, & mihi veram, & ideò præferendam, vt iuri, & rationi magis consentaneam, ac proindè sine aliquo periculo doceri,& sequi potest in praxi. In Collegio Canonicorum Regularium Sancti Augustini. Conimbr. Sub C.

D. D. Gaspar sacræ Theologiæ Primarius Magister emeritus.

QVantum valui attentè legi,& perpendi præcedentem tractatum inscriptum *Liberat,&c.* in quo tractatu idem sapientissimus Author,ac reuerendissimus Pater Magister Stephanus Fagundes facundo,ac merito coronando ingenio,& stylo intendit ostendere opinionem suam circa esum ouorum, & lacticiniorum in Quadragesima liberam esse ab omni censura,videlicet,nec scandalosam, nec temerariam, nec malè sonantem,aut cohærentem, quibus notis talis opinio ab aliquibus auctoribus in Castella dicitur affecta. Itemque ostendit idem sapientissimus Magister aduersariorum prædictas notas iniuriosè inurentium fundamenta euertere,atque subruere,& sanè,vtrumque plenissimè, & planissimè præstat idem sapientissimus Pater Magister in hoc tractatu,& in altero,quod iam approbaui. In primis enim in prioris aggressionis parte, vel potiùs iustissimæ huius suæ defensionis concludit opinionem suam à prædicta censura,& notis omnino esse liberam: Deinde in posteriori parte ea fundamenta,quæ ab aduersarijs in contrarium opponuntur,vel opponi possunt; ita subruit, vt si velint sapere,vt oportet,oporteat eos iam modò doctrinæ sanæ acquiescere, nec velle iterùm ad certamen redire. Tantum ergo abest vt prædicta opinio censura aliqua notari possis, vt potiùs iure censenda sit, non solùm admodùm probabilis, sed

etiam verior, quam eius opposita, vt concluditur in fine tractatus, quam resolutionem abundè concludere, & conficere videntur ea, quæ sapientissimus Pater, & Magister cap. 1. num. 6. & cap. 5. num. 38. inducit, & generaliter, ea, quæ in toto tractatu proponit, atque deducit, tanta eruditione plena sunt, vt aliquid addere ad rem, nec sit necessarium, nec etiam facilè id esse videatur, ita iudico.

Conimbricæ in Collegio D. August. Ordinis Canonic. Regular. die 21. Augusti, anno 1629.

Sub C. *D. Dominus Paulus a Pietate*, Sacræ Theologiæ professor.

PErlegi superiorem tractatum conscriptum à sapientissimo, & religiosissimo Patre Stephano Fagundes, cui titulus est, *Liberat, &c.* Authoris opinio in eo contenta circa esum ouorum, & lacticiniorum in ieiunio Quadragesimæ, non solùm est mihi vera, & speculatiuè probabilior, quam eius opposita, sed etiam practicè certa; & in praxi docendam, ac sequendam existimo absque aliquo peccandi periculo; tum propter Auctores, quos habet graues, & plurimos, & momenta rationum firmiora, quibus ipsa stabilitur: tum etiam propter limitationem de Prouinciarum consuetudine legitimè approbata. Ex quibus titulis probabilitas opinionum, & securitas operandi in qualibet materia morali desumitur, iuxta regulas iuris, & principia Theologiæ. A censuris verò quibus prædicta opinio ab aliquibus Doctoribus dicitur affecta, eam censeo prorsus liberam, & immunem, ac proinde, nec dici posse temerariam, vel scandalosam, vel malè sonantem, aut parum cohærentem cùm à Prælatis grauissimis, ac viris doctissimis, & timoratis in praxi sequatur; cumque in omnibus dum procedit ijsdem principijs, iuri, & rationi maximè conformetur, prudentum, & sapientũ auribus benè sonet, quos pro ipsa allegat sapientissimus, & religiosissimus Author, cuius auctoritas inter primas sapientiæ merito ab omnibus in nostra Lusitania commendatur. Quare dictam opinionem, vt mihi veram, & practicè certam ab omni censura immunem, & oppositæ omnino præferendam duplici iudicij calculo à me approbatam semel & iterum confirmo. Conimbricæ in Regali Monasterio Sanctæ Crucis Canonicorum Regularium Sancti Augustini, die 25. Augusti anno 1629.

Sub C. *Dominus Georgius*, Doctor in saca Theologia.

TRactatum præcedentem, cui titulus *Liberat, &c.* latino idiomate à sapientissimo, & religiosissimo Patre Stephano Fagundes concinnatum attentè perlegi, ipsiusque authoris opinionem circa esum ouorum, & lacticiniorum in Quadragesima accuratè libraui, atque examinaui, & non solùm ob magnam Doctorum auctoritatem, sed etiã ob rationum pondera, quibus author eam corroborat censeo, ac verè iudico eam esse ab omni prorsus censura liberam, atque vllius scandali, vel malè sonantiæ obumbratione immunem. Vnde miror non nemini talem doctrinam adeò esse suspectam, vt ei litem intendat: Atque nescio quo animo, & fundamento, temerariam, scandalosam, non benè sonantem, sibique non cohærentem sua censura audeat exsibilare; cum non videam cur pura hæc doctrina, quam commune rectè theologantium suffragium recipit, præsertimque omnes Doctores Lusitani, denso agmine defensant, nauseam prouocet, cum potiùs, vt verè aurea, ac colophonio calculo comprobanda, sit oppositæ omnino præferenda. Ita iudico sub censura.

Conimbricæ in Collegio Sancti Augustini, die 27. Augusti. anno 1629.

Sub C. *D. Ioannes à Plagis*, Sacræ Theologiæ Vesperarius.

ATtento iure communi in quo non videntur sub mortali prohibita oua, & lacticinia in Quadragesima, adeò probabilis est sententia hoc asserens, vt sine nota possit oppositæ præferri propter fundamenta doctissime adducta, & authoritatẽ vtriusque Academiæ huius Regni Lusitaniæ, tum quia fauorabilior est, & ad vitandos scrupulosæ conscientiæ laqueos accommodata. Conimbricæ. Sub C.

D. Fr. Emanuel de Lacerda, Professor Theologiæ in Academia Conimbricensi, & in tota Lusitania Prouincialis.

STando in iure communi probabilissimam iudico sententiam affirmantem non esse peccatum mortiferum oua, & lacticinia edere in Quadragesima, quicquid sit, de consuetudine, de qua mihi non constat qualis sit in Regno Castellæ. Conimbricæ in Collegio Sanctæ Mariæ de Gratia. Sub C.

D. Frater Franciscus à Fonseca, Professor Theologiæ, Cathredaticus Scoti.

OPinionem doctissimi Patris Stephani Fagundes Societatis IESV de ouorum & lacticiniorum esu tempore Quadragesimæ iudico probabilissimam ex illius fundamentis, & omni censura immunem, quam omnes viri docti huius Regni tenent, & in hoc Regno contrarium dicere inauditum. Conimbr. in Collegio Sanctæ Mariæ de Gratia. Sub C.

Magister Frater Michael de Sousa, Theologiæ Doctor Salmanticensis, Rector Collegij.

OPinionem de esu ouorum, & lacticiniorum in tempore Quadragesimæ contentam in hoc Tractatu sapientissimi, ac reuerendissimi Patris Fagundes ex illius fundamentis iudico probabilissimam, & oppositæ, quæ asserit id esse peccatum mortale omninò præferendam, & indignam omni censura, imò laudabilem, & quæ ab omnibus viris doctis amplectatur, præsertim cum ab vtraque huius Regni Academia, & ferè ab omnibus viris doctis huius Regni Lusitaniæ, tanquam rationi, & iuris Canonici dispositioni conformior teneatur. Conimbricæ. Sub C.

D. Fr. Gaspar à Regibus, Collegij Carmelitani Regens, & sanctæ Inquisitionis qualificator.

VIdi totum hunc tractatum, & opinionem sapientissimi Patris Stephani Fagundes Societatis IESV, in quo asserit ex vi iuris communis non esse plusquam veniale oua edere, & lacticinia in ieiunijs Quadragesimæ; & iudico hanc opinionem esse indubitatam, iuris communis dispositioni magis conformem, solidis fundamentis stabilitam, & à tot tantisque Prælatis doctissimis huius Regni approbatam, & vsu & praxi huius Regni confirmatam, vt non solùm indignam omni censura censeam, sed multò probabiliorem opposita, quæ asserit id esse peccatum mortale. Sub C. in Collegio Carmelitano Conimbricensi.

D. Frater Albertus à Conceptionis, Professor Theologiæ Vesperarius.

DOctrinam, quæ continetur in hoc tractatu de esu ouorum, & lacticiniorum, veram approbo, & licet non haberet solidiora fundamenta, & tot, tantosque sapientissimos Doctores pro se, adhuc vt certam tenerem, propter religionem, sapientiam, & virtutem sapientissimi Authoris, quam veneror, & quæ in præsenti tractatu splendescit. Conimbricæ. 10. die Iulij anno 1629. Sub C.

D. Ludouicus Delgado de Abreu, Institutionum Iustiniani professor, & nunc Digestor. veter. Cathedræ moderator.

OPinionem hanc iam iterùm firmaui, & liberam iudico omni censura tum propter solidissima fundamenta quibus nititur, tum propter tantorum virorum, & Prælatorum auctoritatem literis præcellentium, quare non video cur à viris doctis de re tam clara dubitetur. Conimbricæ die. 1. Septembris anno 1629.

Sub C. *D. Balthasar Alures*, Emeritus Primarius, & olim Cancellarius in Academia Eborensi, sancti Officij Librorum censor.

EST probabilissima opinio sapientissimi Patris Stephani Fagundes asserens de iure communi non esse prohibitum sub mortali in Quadragesimali ieiunio vesci ouis, & lacticinijs: estque etiam hæc opinio hodie inter Doctores recentiores communior. Nititur enim probabilissima, imò pæne certa explicatione textus capitis *Denique* dist. 4. & rationibus optimis, & solidissimis, neque loquitur de consuetudine contraria in aliquibus Prouincijs legitimè introducta: ac proinde sententia, quam sapientissimus hic Author tradit in suo tomo in quinque præcepta sanctæ matris Ecclesiæ lib. 1. quarti præcepti, c. 2. nu. 12. & in hoc tractatu defendit nullo modo censura aliqua, nisi iniustissima damnari potest. Eboræ in Collegio Societatis IESV. Sub C.

D. Stephanus do Couto, Professor emeritus primæ Cathedræ Theologiæ, & Academiæ Eborensis nunc Cancellarius.

OPinio sapientissimi Patris Stephani Fagundes de esu ouorum, & lacticiniorum, quæ asserit de iure communi, & seclusa consuetudine alicuius Regni, aut Prouinciæ hæc edere in Quadragesima, esse tantum peccatum veniale, non solum in practica est tuta, & probabilis, sed etiam multò probabilior, quàm opposita, quæ docet id esse peccatum mortale, quod ipse ex principijs iuris optimè, & copiose ostedit in duobus tractatibus, quos ego iam approbaui, & iterum hunc approbo, & illam, ex ijsdem fundamentis, quibus illam sapientissimus hic author confirmat, veram iudico, tutam in praxi, & omni censura (si iusta sit) immunem, quam proinde in hoc Regno Lusitaniæ omnes iuris Canonici interpretes sequuntur. Sub C.

D. Sebastianus do Couto, Primarius Theologiæ professor in Academia Eborensi emeritus.

DOctrinam huius Tractatus sapientissimi Patris Stephani Fagundes de ouorum, & lacticiniorum esu tempore Quadragesimæ, verissimam iudico, & semper iudicaui, & iam sæpe in alijs tractatibus huius sapiētissimi viri approbaui, ex ijsdem iuris principijs, authoritatibus, & rationibus, quibus ille nititur, & solùm illi, vt puto, eam iniustissimis censuris afficient, qui veritatem nolunt intelligere. Eamque ego ipse tàm in Academia Eborensi, quàm Olysiponensi quondam docui, & modo illi firmius adhæreo, propter solida fundamenta huius Authoris, & iudicium vtriusque Academiæ huius Regni Lusitaniæ. Sub C.

D. Baptista Fregosius, Primæ Cathedræ Theologiæ moralis emeritus professor.

OPinio hìc à sapientissimo Patre Stephano Fagundes explicata, & solidissimis rationibus confirmata semper mihi visa fuit non solùm ab omni immunis censura, sed etiam opposità valdè probabilior, quapropter non video cur timendum sit, quod vel bonis moribus, vel prouentibus Cruciatæ obesse posit, & quamuis his prouentibus modo aliquo obesset, quod non video, vt egregiè sapientissimus hic author probat, deberet veritas præualere apud viros doctos, qui rem literariam sciunt expendere, quapropter libenter subscribo. Eboræ in Collegio Societatis IESV.

Sub C. *D. Ludouicus Rodericus*, Vesperarius Theologiæ Magister in Eborensi Academia

OPinio doctissimi Patris Stephani Fagundes, est tot, tantorumque Doctorum, & Prælatorum auctoritate fulcita, tàm solidis rationibus, & fundamentis stabilita, vt res dura videatur, ne dicam audacia, vel temeritas, eam iniuriosæ censuræ temeritatis, scandali, aut malè sonantiæ notis velle afficere, quapropter illi libenter subscribo, vt iam subscripsi. Eboræ in Collegio Societatis IESV.

Sub C. *D. Petrus de Moura*, Secundus Vesperarius Theologiæ Magister.

Vidi

VIdi totum hunc tractatum à sapientissimo, & religiosissimo Patre Stephano Fagundes cōcinnatum, cui titulus *Liberat, &c.* in quo prædictus Author tàm grauibus rationibus, tàm solidis fundamentis, iuris, & Theologiæ, notas suæ opinioni de esu ouorum, & lacticiniorum à nonnullis iniustè impositas, ea modestia iustè prouocatus confutat, vt nihil amplius, vel addi, vel desiderari possit ea in re. Imò si contrarij velint sapere, cōticescent, quare iudico nullum Doctorem, qui veritatem velit scire, posse de hac doctrina in hoc tractatu contenta dubitare, nisi velit contra veritatem recalcitrare; quamobrem libera omnino omni censura hęc doctrina est, imò certa, & solida, & dignus est huiusmodi tractatus, & alter, cui etiam iam subscripsi, vt non solùm ab omnibus viris doctis laudetur, & in oculis feratur, sed etiam, vt typis in obsequium veritatis mandetur. Conimbricæ in Collegio Societatis Iesu,

Sub C. *Doctor Michael Tinoco.* Sacræ Theologiæ Primarius Magister.

LEgi attentè tractatum incipientem *Liberat, &c.* doctissimi Patris Stephani Fagundes, in quo mira claritate, & solidis fundamentis ostendit suam opinionem circa ouorum, & lacticiniorum in tempore Quadragesimæ, neque temerariam, neque scandalosam, neque malè sonantem, aut cohærentem esse; quod ego etiam ita sentio: imò iudico esse verissimam, & meritissimo oppositæ sententiæ præferendam, & iniurios, atque iniustos esse illos, qui censura aliqua eam velint perstringere, ne dicam veritatis osores, vt iam in alio tractatu, cui subscripsi, ostensum est clarissimè ab eodem sapientissimo Authore. Conimbricæ in Collegio Societatis.

Sub C. *D. Ayres Ferreira.* Vesperarius Theologiæ Magister.

ACcuratè legi tractatum hunc sapientissimi Patris Stephani Fagundes Societatis IESV, qui incipit *Liberat, &c.* de esu ouorum, & lacticiniorum, in tempore Quadragesimæ; censeoque huius doctissimi Patris hac in re opinionem, & doctrinam, non probabilissimam modo, vtpote firmissimis, ac sapientissimis rationibus fultam, & omni liberam censura, sed amplectendam omninò, præsertim in Regnis vtriusque Castellæ, vbi tanta est piscium penuria, vt vtriusque iuris sanctionibus, & vtriusque scholæ Theologiæ maximè consonam, proindeque dignissimam, quæ typis mandetur. Conimbricæ in Collegio Societatis IESV.

Sub C. *D. Antonius de Castellobranco.* Professor sacræ Theologiæ emeritus.

LEgi, vidi, & attentè consideraui integrum tractatum doctissimi Patris Stephani Fagundes, cui titulus *Liberat, &c.* Vidique censuras, quas illius sententiæ circa esum ouorum, & lacticiniorum aliqui inurunt, quas vehementer (vt quid sentio fatear) admiror, non possunt non mirari omnes viri docti huius temporis propter sapientissimi huius Authoris fundamenta, & maximè ob communē vsum, & praxim huius Regni, quam allegat. Quamobrem illius opinionem verissimam arbitror, dignam non tantùm, quæ ab omnibus viris doctis obseruetur, sed etiam quæ typis mandetur, vt patescat orbi veritatis vis. Conimbricæ in Collegio Societatis IESV.

Sub censura *Doctor Antonius Gondicaluus.*

ACcuratè perlegi opusculum doctè concinnatum à sapientissimo, necnon religiosissimo Patre Stephano Fagundes, cui titulus est *Liberat, &c.* & cùm egregia Doctoris laus sit perspicuitas, mira ea, ac pellucida in hoc opere apparet. Nihil in eo offendi, quod pias offendat aures, quæ ædificent multa. Nihil temerarium, aut cum Christianis moribus parùm cohærens, à sanctissimis fidei decretis nihil dissonum. Itaque non solùm ab omni censura liberam censeo, sed dignam laurea. Vnde opinio huius sapientissimi Authoris non tantùm sit mihi probabilior, sed penè certa, vtpotè tot, tantisque insignium Doctorum vtriusque celeberrimæ Academiæ huius

Regni fulta testimonijs, & firmissimis stabilita rationibus. Conimbricæ in Collegio Societatis IESV.

Sub C. D. *Andreas Ludouicus.*

DOCTRINAM doctissimi Patris Stephani Fagundes circa esum ouorum & lacticiniorum, in ieiunijs Quadragesimæ nulla censura dignam censeo: immò iudico esse certam, & verissimam, & non posse condemnari, nisi ab ijs, de quibus loquitur Turrianus secunda secundæ quæst. 5. art. 2. disput. 55. dub. 3. §. Rursus, in hæc verba. In quo non pauci, neque indocti Theologi errare solent, qui non consideratis fundamentis alicuius sententiæ eam damnant, vt temerariam, quod ad censuras procliues sunt.

Tria enim docet sapientissimus Fagundes primum est, quantum est ex vi iuris communis præscindendo ab omni consuetudine non esse peccatum mortale vesci ouis, & lacticinijs in Quadragesima, ita habet in quarto præcepto Ecclesiæ lib. 1. cap. 2. num. 10. & 11. & optime ostendit in hoc tractatu. Secundum est, esse peccatum mortale vesci ouis, & lacticinijs in Quadragesima in ijs regionibus, vbi legitimè introducta est consuetudo illa non edendi, ita habet dicto cap. 2. num. 14. & euidenter demonstrat in hoc tractatu. Tertium est, nullum esse peccatum, neque mortale, neque veniale edere oua, & lacticinia in Quadragesima in ijs regionibus, vbi legitimè introducta est consuetudo edendi illa, ita expresse docet dicto cap. 2. numero 11. & manifestè probat in hoc tractatu.

Tres autem assertiones positæ verissimæ sunt, & quod attinet ad secundam, & tertiam nullus Theologus, nec iuris peritus, de illis vnquam dubitauit, neque dubitare poterit, nisi qui vim consuetudinis legitimè introductæ non agnouerit. Primam autem assertionem, & illius veritatem non negabit, nisi qui Glossas ad caput *Denique*, dist. 4. & Palatium, & Ferdinad. Peres viros grauissimos, & literatissimos, quos fideliter Pat. Fagundes allegat, quia vidit, legit, & sæpius euoluit, adhuc non agnouit, nec audiuit, quibus profectò concinit illud Turriani citati, dicta disputat. 55. dubio 3. §. *Secus tamen*. In quo, inquit ille, non rarò deficiunt aliqui viri docti iudicantes aliquam opinionem singularem esse, qui abstinuissent à censura, si Authores sedulo lectitassent; & iterum, neque iudicemus esse singulares ante exactam lectionem Doctorum, quorum scripta sedulò si euoluamus sæpe inuenimus opinionem, neque esse nouam, nec singularem, &c.

Et certè qui doctrinam sapientissimi Fagundes in dicta prima assertione nouam, & singularem appellant, ingenuè fatentur se Doctores, quos ipse pro se allegat sedulo non lectitasse, imò adhuc non agnouisse Glossas caput *Denique*, & multo minus vim latinitatis in verbo, *Par*, in quo est tota vis præceptiua abstinendi ab ouis, & lacticinijs in ieiunijs Quadragesimæ, vt patet ex dicto capit. *Denique*, quapropter à censura abstinere deberent, ni velint ipsi censurari. Et quamvis pro hac parte noster Auctor nullum citaret Doctorem præter Glossas dicti capitis *Denique*, sufficiens authoritatis fundamentum haberet hæc assertio; Glossarum enim authoritas, inquit Emmanuel Barbosa ad Ordin. Lusitan. lib. 3. titulo 64. ad §. 1. maxima est, imò omnes alias antecedit.

Et non possum non mirari vehementer homines, qui adhuc sua scripta typis non mandarunt, quomodo audeant damnare doctrinam in tota Lusitania, imò in toto penè orbe receptissimam, & à tot, tamque doctissimis viris, & Magistris, quales Fagundes in hoc tractatu allegat, approbatam, & firmatam, quorum aliqui iam sua scripta typis mandarunt, & omnes alij sunt publici literarum professores? habent ne plus authoritatis isti censores libri sapiētissimi Faguudes ad damnandum, qui forsan Cathedras non ascenderunt, quam hi, qui in Lusitaniæ Cathedris publicis vrrsantur, & versati sunt, magna cum laude, ad approbandum, & confirmandum? id certè non indicat cōmunis consensus totius penè orbis, in quo hæc doctrina hucusque, impugnata non est, sed potiùs maximè probata, & recepta.

Et addo apud me tantam esse authoritatem doctissimi Fagundes, vt quamvis illius doctrina circa esum ouorum, & lacticiniorum quantum est ex vi iuris communis nul-

los alios haberet assertores, tutè defendi posset, vt valde probabilis, iuxta ea, quæ communiter docent Doctores in materia de Conscientia cum Diuo Thoma quodlibet. 3. art. 10. Angel. verbo, *opinio*, num. 2. & ibi Syluest. quæst. 1. Nauar. in summa cap. 27. numero 188. Sanchez 1. tomo in Decalag. cap. 9. num. 7. Sà verbo dubium, num. 3. Gil tract. 7. cap. 11. num. 4. & alijs, quos prædicti allegant. Videatur etiam Turrian. citata disp. 55. dub. 3. §. *mihi placet*. Quamobrem illius doctrinam omninò vt verissimam, & certissimam, approbandam, & firmandam iudico. Conimbricæ in Collegio Societatis IESV, 11. Decemb. anno 1629. Sub censura.

Antonius Barradas Vesperarius Magister sacræ Theologiæ.

Plura alia testimonia sapientissimorum Doctorum, quæ habeo, omitto, ne fastidio, & nauseæ sim lectoribus.

FIDEM facio ego Emmanuel de Rocha Paes publicus Notarius approbatus authoritate Apostolica in hac vrbe Conimbricensi huius Regni Lusitaniæ, me fecisse fideliter trãscribere hunc præsentem tractatum sapientissimi Patris Stephani Fagundes Societatis IESV, de esu ouorum, cum omnibus approbationibus illustrissimorum Prælatorum, Doctorum, & Magistrorum sacræ Theologiæ in illo contentis, & insertis, vtriusque Academiæ Conimbricensis, & Eborensis, & cum omnibus etiam approbationibus Doctorum vtriusque iuris, huius almæ Academiæ Conimbricensis, ex proprio originario ab omnibus subscripto, quem vidi, & quorum subscriptiones recognoui, & aliæ iam erãt etiam recognitæ, cum quo originario, ego, & alter Notarius, qui hic mecum subscripsit, benè, & fideliter hunc transumptum, & præsentem contulimus, ad quem me remitto. In cuius rei fidẽ rogatus, & requisitus publica subscriptione subscripsi. Conimbricæ, prima die Septembris, anni 1629.

Collatus per me Notarium Apostolicum Emmanuel de Rocha Paes,

Et per me Notarium Apostolicum.

Franciscus Ferdinandus ab Almeida.

REFE-

REFERVNTVR, APPROBATIONES insignium Doctorum, & Magistrorum Iuris-canonici, & Ciuilis almæ Academiæ Salmaticensis, qui hac de re fuere consulti hoc anno 1630. mense Ianuario.

NON potuimus ordine dignitatis, & antiquitatis has Salmanticenses subscriptiones ponere, vt enim ex tempore veniebant, sic prælo dabantur. Hoc animaduertendum esse putauimus, ne aliquis nos in vrbanitatis, aut in aduertentiæ incuset, desideramus enim gratos & vrbanos esse, & videri.

CREDO equidem hanc opinionem eruditissimi Patris Stephani Fagundes prout hic iacet, & in suis scriptis proponitur non esse improbabilem, nec censura dignam, quamvis contrariam prorsus putem veriorem.

Doctor Ioannes de Valboa Mogrobejo. Sacrorum Canonum Primarius Salmanticensis professor.

OPinio doctissimi P. Stephani Fagũdes Lusitani è Societatis IESV, tradita in quinque præcepta lib. 1. de ieiunio cap. 2. à num. 10 vsque ad 15. in ista Apologia propugnata, quod in terminis Ecclesiastici præcepti de ieiunio, seclusa consuetudine, veniale tantum peccatum sit oua, aut lacticinia manducare in diebus Quadragesimalibus, non est noua, non est temeraria, nõ est scandalosa, non est piarũ aurium offensiua, nec parum cohærens aut digna censura: tot doctissimorum virorum sententiæ, & rationes, eam probabilem faciunt, quamvis contraria opinio, quod peccatum mortale committatur in esu ouorum, aut lacticiniorum in prædictis diebus sicut communior, ita mihi probabilior. Subscripsi sub correctione Salmanticæ 14. Ianuarij 1630.

Doctor Martinus de Bonilla. Decreti Cathedræ Salmanticensis antecessor.

OPinionem in hac Apologia, cuius inscriptio *Liberat, &c.* relatam fulcitam, & vindicatam per Reuer. Pat. Stephanum Fagundes ab scandali nota, & temeritatis vitio immunem reor: Nam et si contraria sententia crebriori Canonistarum, & Theologorum calculo recepta sit, tamen hæc, quę asserit attento duntaxat iure communi non esse mortale ouis, & lacticinijs vesci in ieiunijs Quadragesimæ, probabilis & defensabilis mihi videtur: Cùm quia assertores habet alios Doctores scribentes laudatos in hoc opusculo, quibus addẽdus est Martinus Bonacina Mediolanensis recẽs, ac diligens Magister, & de morali Theologia optimè meritus in sua summa de casibus cõcientiæ, tomo 2, disp. vlt. de præceptis Ecclesiæ, quæst. 1. puncto 2. num. 2. pag. 318. Tùm quia non repugnat alicui expressæ, præceptiuæ, & authenticæ (quam sciam) iuris decisioni; nam illa, quæ collocatur à Gratiano in 4. dist. cap. *Denique*, vers. *par autem.* Præterquam quod non inueniatur in operibus D. Gregorij, vt testantur Couar. lib. 2. var. cap. 20. n. 15. Vivaldus, in supplemẽto Candelabri c. 11. n. 18. continet potius exhortativa quàm præceptiva verba. Et alia decesio quæ adduci solet ex sexta Synodo canone 56. fidei & canonicæ auctoritatis defectu laborat. Quippe vera sexta Synodus actiones fecit 18. vel, vt alij volunt. 19. Canones autem nullos edidit, vt patet ex Concilio Niceno Secundo, quod fuit VII. Synodus generalis actione 4. & 5. sed post illam sextã Synodum iam dissolutam nonnulli Episcopi Orientales convenerunt Constantinopoli, & in palatio Imperatoris Iustiniani Secundi, quod Trullum dicebatur centum duos

duos addiderunt canones, eosque sub nomine sextæ Synodi edi fecerunt, qui propterea Trullani appellantur, quique nec sunt canonici, nec ab aliquo Pontifice approbati, ita notant, & prosequūtur Beda lib. 6. de sex ætatibus in Iustiniano. Paulus Diaconus lib. 8. de rebus Romanis cap. 9. Anastasius Theophan. & Vmbertus, quos refert Simancas de Catholicis instit. titulo 40. num. 38. Sotus in 4. dist. 38. quæst. 1. art. 2. columna 4. vers. Quo circa, & lib. 7. de iust.. 6. art. 2. versiculo Hæc ergo. Valētia 4. p. disp. 9. quæst. 5. puncto 5. §. 2. versiculo Respondeo canones illos, & disp. 10. q. 5. puncto 3. in impedimento dispars cultus, §. Cum in fideli autem. Bellarmi. 1. to. lib. 1. de Clericis, cap. 21. verficulo ad tertium. Doctor Didacus Vera Salmanticensis Decreti antecessor in relectione cap. sextā sanctā de consecrat. dist. 3. typis mandata an. 1565. assertione 2. cum sequentib. Azor inst. moral. 2. p. lib. 5. c. 16. versiculo sextū Concilium. Ægidius Coninc de sacramentis disp. 20. de Sacramento Ordinis, dub. 9. num. 89. Possevinus in apparatu sacro, verbo Constantinopolitanæ sextæ, fol. 553. D. Dominicus Rodericus à Cunha in commentario ad caput sexta Synodus 9. dist. 16. num. 1. Qui omnes adeundi sunt, pro exclusione dicti canonis 56. præter congestos à doctissimo Fagundes in hac informatione cap. 7. sic censeo salva correctione, &c. Salmanticæ nonis Ianuarijs anno 1630.

Doctor Martinus Lopez de Ontiueros.

Apud Salmanticenses Vesperorum Sexti moderator.

PRopositionem expositam à reuerendo admodum Patre, pariterq; doctissimo Stephano Fagundes Societatis Iesu, in sua Apologia circa esum ouorum, & lacticiniorum valde probabilem censeo, & iuri consonam iudicabit, qui vim consuetudinis legitime introductam agnouerit, eamque ab omni censura liberam existimo salvo in omnibus, &c. Salmanticæ 16. Iannarij 1630.

Doctor Paulus de Maqueda Valderrama.

Iuris ciuilis Primarius, & Collegij Decanus.

SEntentiam, doctrinam, & opinionem doctissimi Patris Stephani Fagūdes Societatis IESV, de ouorum, & lacticiniorum esu tempore Quadragesimæ, de qua in suis doctissimis commentarijs in quinque præcepta sanctæ matris Ecclesiæ lib. 1. 4. præcepti de ieiunio cap. 2. num. 6. probabilem esse existimo, & plurimorum Doctorum fulcitam fundamentis, & scripturis, quare minus legitimam censuram existimantium temeritatis notam incurrere arbitror, imò solidissimis rationibus corroboratam defensionis dignam. Salmanticæ 12. mensis Ianuarij anno 1630.

Doctor D. Gregorius à Portillo.

Vesperarius Iuris ciuilis antecessor apud Salmanticenses iurisprudentiæ Partres.

HAnc sapientissimi Patris Stephani Fagundes opinionem de esu ouorum, & lacticiniorum in ieiunijs Quadragesimæ à me perlectam, probabilē esse censeo, omnique erroris suspitione aduersus Catholicam fidem admissi, temeritatisque notā carētem sub correctione sanctæ matris Ecclesiæ Romanæ. Datum Salmanticæ in hoc maiori Iacobi Zebedæi Collegio, die 24. mensis Ianuarij anno 1630.

Licentiatus Bernardus de Ceruera è Lasarte.

Legalis disciplinæ Vespertinæ Cathedræ moderator.

DIsputationem doctissimi Patris Stephani Fagundes serio perlegi, qua sententiam suam iam antea in publicum emissam scilicet; *ouorum esum, & lacticiniorum in Quadragesima ieiunijs ex sola sacrorum canonum dispositione tantummodo inducere culpam venialem.* Neruose defendit, cujus rationes, & fundamenta tot grauissimorum virorum, authoritate firmata, probabilem hanc partem ostendunt, liberamque ab omni censuræ nota idque ego post rem diligenter perpensam sentio, & iudico. Submitimus tamen

pro more non solùm Catholicæ Ecclesiæ examini, sed etiam cuiuslibet docti hominis, qui meliora proponat. Salmanticæ in almo veteri sancti Bartholomæi Collegio, die 15 mensis Ianuarij anno 1630.

Licentiatus D. Franciscus Sarauia.
Sacrorum Canonum Vespertinus antecessor.

TRes enunciationes tradit doctissimus pariter, & religiosissimus P. Stephanus Fagundes, in suo eruditissimo tractatu de quinque Ecclesiæ præceptis lib. 1. quarti præcepti cap. 2. num. 10. & sequentibus; duas quidem nemini dubias, alteram hoc æuo inter Doctores non infimi subsellij magnis contentionibus vexatam. Quæ ita se habet: *Inspectu solo iure communi pontificio, seclusa quacunq; consuetudine non est peccatum lethale, sed veniale vesci ouis, & lacticinijs in Quadragesima.* Hanc assertionem cum eo loci inuenissem, probabilem censui biennio elapso, cum primum liber hic ex Gallia ad hãc Academiam transuectus est. Nunc vero, quæ idem eruditissimus Pater huius sententię asserendæ, & à quorundam calumnijs vindicandæ causa profert in peculiari tractatu hac de re edito, adeò me trahunt, vt libere sentiam, traditionem hanc non solum iuri nostro Pontificio non refragari, sed maturius potius pensitatis Gregorij verbis, quæ extant in capite *Denique*, versiculo *Par autem est*, dist. 4. suffragari, eidemque accedere, quam etiam sententiam non paucis nostris Pontificijs interpretibus placuisse scio. Quæ item assertio eo magis indubia fiet ei, qui contenderit cum Couar. lib. 4. variarum cap. 20. à n. 15. textum in dicto cap. *Denique*, apud Gregorium non reperiri, quo admisso crederem vtique contrariam sententiam nulla iuris ratione subniti, cum sola sit quæ ex dicto cap. *Denique*, deducitur ab eius sententiæ authoribus. Sed adhuc nihil detrahentes de fide Gregorij in dicto capite *Denique*, interpretationem, quam eius loci verbis doctissimus vir affert, non solum probabilem, sed etiam mirificè conuenire iudico, vt proinde fiat immeritò, sententiam hanc vt nouam, scandalosam, temerariam, ac censura dignam inuri. Subscribo igitur libens, & in eandem sententiam manibus eo, dum propria manu tantorum Patrum iudicium probare confirmo. Sic censeo. Salmãticæ ex Musæo nostro 8. die Ianuarij anno reparatæ salutis 1630.

Doctor Ferdinandus Arias de Mesa.
Pro primarius iuris Pontificij Salmantinus antecessor.

HÆC assertio sapientis. P. Stephani Fagundes, *Vesci quippe ouis, & lacticinijs in Quadragesima, si res ex solo communi iure æstimetur, seclusa consuetudine contraria, lethale nõ esse peccatum*, & grauissimorum virorum iudicio, & magnis rationum momentis stare mihi videtur. Id circo valde eam probabilem censeo, nec dignam, vt conuitijs, quæ supra referuntur lacesseretur ab aduersarijs, imò magni haberetur ob tanti viri iudicium, tantæque authoritatis incrementum. Ità iudico in hoc maiori Salmanticensi Collegio Diuo Saluatoris sacro vulgo de Ouiedo, die 10. mensis Ianuarij 1630.

Licentiatus D. Martinus de Larriategui.
Iustinianici Codicis Cathedræ antiquior moderator.

SEntentiam doctissimi, & grauissimi Patris Stephani Fagundes Societatis Iesu, supra. *Vesci ouis, & lacticinijs in Quadragesima non esse peccatum mortale attenta iuris communis Pontificij dispositione, & seclusa quacunque consuetudine, sed tantùm peccatum veniale*, probabilissimam censeo, quippe quæ non solùm authoritate, sed etiam validissimis rationibus fulcitur, & apertissimis argumentis ab impugnationibus vindicatur. Quare nec nouã, nec temerariam, nec censura dignam iudico; nullum enim meo iudicio scandalum continet. Ita censeo in hoc maiori Collegio Diuo Saluatori dicato vulgo de Ouiedo, die 11. Ianuarij anni 1630.

Licentiatus D. Franciscus de Robles Villafañe.
Maioris Institutionum Cathedræ antecessor.

DOctissimi Patris Stephani Fagundes sententiam circa esum ouorum,& lacticiniorum vidi,perlegi, & cum debita consuetudine ponderaui, eamque valde probabilem iudico, grauissimisque fundamentis stabilitam, & circum vallatam; durumque reputo,eam notis temeritatis,scandali,& malesonantiæ afficere. Sub censura, &c. Salmanticæ, die 15. mensis Ianuarij anno Domini 1630.

Doctor Franciscus Sancius Randoli.

Clementinarum Cathedræ moderator,& sanctæ Inquisitionis Famulatu potentis.

QVæ circa ouorum,& lacticiniorum esum in Quadragesimę ieiunijs,claris.& reuerend.P.Stephanus Fagundes scripsit primùm tractatu in quinque præcepta sanctæ matris Ecclesiæ lib.1.quarti præcepti de ieiunio cap.2.& num.10.de in asseruit, & firmauit plenius Apologetico syntagmate,legi auidè,calideque.Scriptorem reperi felicem,& facilem in dicendo;sublimem,& subtilem indisserendo,nec minoris in vtroq; doctrinæ, quàm modestiæ; cuius rei dedit specimen, dum aliorum censuræ placide,& amice respondet.Amabunt (scio) omnes,qui musas, & modestiam amant. Itaque (seriò testor) dolui non semel erroris,temeritatis,& scandali damnari doctissimi,& disertissimi viri sententiam, quæ docet iure inspecto, non more,solius venialis culpæ reos esse ouis, & lacticinijs in Quadragesimæ ieiunio vescentes. Nec ignota, aut ignorata mihi ouorum,& lacticinorum cum carne quasi cognatio,quorum primum,*liquidas carnes*,alterum id est,lac *sanguinem*, vocabant Ægyptij Sacerdotes teste Hieronymo lib.2. ad Iouenianum. Nulla tamen quam sciam iuris, aut antiquioris interpretis authoritas firma,vel certa,quæ mortalem reatum in lacticinijs ponat, *& in fœlicibus* (vt ille iocatur) *ouis*. Quare in quæstione hactenus discussâ potiùs quàm decisâ opinionem hanc acerbiori censura indignam esse censeo,nec illam; vt cum Vlpiano hoc dicam, *vtpotè probabilem* ea censura noto. Ex animi sententiâ scripsi,& subscripsi.Salmanticæ idibus Ianuarijs anno 1630.

Doctor Franciscus Ramus del Mançano.

Voluminis,vt vocant,Cathedræ antecessor.

OPusculum quoddam reuerendi admodum,& doctissimi Patris Stephani Fagũdes, Societatis IESV, Presbyteri pro defensione opinionis de ouis,& lacticinijs Quadragesimali tempore edendis,quam ipse in tractatu iam pridem à se composito omnis eruditionis,& illustrium disciplinarum cognitione,vndequaque referto,cui argumentum sanctæ matris Ecclesiæ præcepta quinque dederunt, amplexus est, editum nuper, oblatum mihi,& ad calcem plurium magni nominis tàm sacræ Theologiæ,quàm iuris vtriusque in Lusitania celebrium professorum subscriptionibus, & authoritate comprobatum,intentus animo vidi,& quâ potui diligentiâ per legi. Opus certe foliorum volumine paruum, sed rerum serie, & rationum pondere magnum. Vtrasque ibidem cum orationis puritate,& dicendi facundia Fagũdes sic fœliciter coniunxit,vt mirandi omnibus,stupendiq; refractarijs necessitatem iniecerit, atque supra assertam à se ita sententiam tuetur, vt ab impugnantium vellicationibus eandem omninò liberauerit & quod in inscriptione opusculi fuerat pollicitus (quæ ita concepta est liberat Pater, Stephanus,&c.)denique assecutus gloriosissime præstitisse videatur.Opinionem autẽ eius iure communi attento probabilem valde,nec temeritatis inuri notâ semper existimaui; quo circa posse non sine ratione defendi censeo, præsertim,cùm neque aperto (quod viderim) iuris responso refragetur, & iam tot clarissimorum virorum comprobatione fulciatur sub quorum censura, &c. Salmanticæ è Musæo nostro 15. Ianuarij, anno Domini 1630.

Petrus de Villalobos.

In Salmanticensi Academia Iuris ciuilis Doctor, & Codicis Iustinianei antecessor.

Sapien-

SApientisſimi,& religioſisſimi Patris Stephani Fagundes ſententiam in hoc tractu,cuius titulus eſt *Liberat,&c.* comprchenſam, immunem cenſura, & correctione exiſtimo propter doctisſima fundamenta, quibus fulcitur pro indeque dignisſimam,vt typis mandetur. Salmanticæ in hoc maiori Diui Bartholomæi Collegio 17. Ianuarij 1630.

Licentiatus Don Thomas de Arredondo.
Sacrorum Canonum profeſſor,& maioris Decretalium Cathedræ moderator.

OPinionem Reuerend.P.Stephani Fagundes è Societate IESV,de eſu ouorum,& lacticiniorum in ieiunijs Quadrageſimæ probabilem iudico attenta iuris communis diſpoſitione ſalua,&c.Salmanticæ 17.Kalen.Februa. anno 1630.

Licentiatus Don Andreas de Billela.
Salmanticenſis Decretalium Cathedræ anteceſſor.

CENSVRA REGII COLLEGII Salmanticenſis Societatis IESV.

APOLOGETICVM tractatū reuerendi admodum, & doctisſimi Patris Stephani Fagundes Societatis noſtræ Theologi,cuius titulus eſt *Liberat,&c.* quo hanc propugnat propoſitionem: *Ex vi iuris communis,& ſecluſa omni cōſuetudine alicuius Regni, aut Prouinciæ eſſe ſolùm culpam venialem oua edere,& lacticinia in ieiunijs Quadrageſima.* Quam in lib.1.quarti præcepti Eccleſiæ cap.2. num. 6.& præcipuè à num.10.vſque ad 15. fol.747.docuerat, eâ qua potuimus attenta animi conſideratione vidimus,& perpendimus,& ab omni Theologica cenſura immunem eam propoſitionem iudicauimus,atque valdè probabilem eſſe cenſemus, & manu noſtra firmamus ſaluo,&c.In Regali Salmanticenſi Societatis noſtræ Collegio, die ſexto Ianuarij anni Domini 1630.

Ioannes à Monte-Mayor, huius Collegij Regalis Rector, & olim Theologiæ profeſſor.

Ludouicus à Roa. Olim ſacræ Theologiæ in hac Salmanticenſi Academia publicus profeſſor, & in Regio Societatis Collegio ſtudiorum Præfectus.

Ildefonſus Romero. Olim Theologiæ profeſſor.

Philippus Claner. Olim Theologiæ profeſſor.

Puente Hurtado de Mendoza. In Academia Salmanticenſi Primarius ſacræ Theologiæ profeſſor,pro Regio eiuſdem Societatis Collegio. Cenſor apud Vallisoletanos Quæſitores,item,& in Regio Generalis Inquiſitionis conſilio.

Thomas Ruyz. Publicus in Salmanticenſi Academia pro Regio Societatis Ieſu, Theologus profeſſor.

Ignatius à Zuaſti. Olim Theologiæ profeſſor.

Petrus Pimentel. Publicus olim in Salmanticenſi Academia pro Regio Societatis Ieſu,Collegio profeſſor. Nunc autem in eodem Collegio ſacræ Scripturæ interpres, ſupremi Senatus ſanctæ Inquiſitionis Qualificator.

Ioannes Martinez. In Regio Salmanticenſi Societatis Ieſu, Collegio Theologiæ profeſſor.

Lupertius Agayo. In eodem Collegio,Scholaſticorum Magiſter.

Teſti-

Testimonio de Antonio Ruano de Medrano, Secretario de la Vniuersidad de Salamanca.

YO Antonio Ruano de Medrano, Notario y Familiar del santo Oficio de la Inquisicion, Secretario de la muy insigne Vniuersidad de la ciudad de Salamanca, doy fe, y testimonio verdadero que los Padres Iuã de Monte-Mayor, Rector del Colegio Real de la Compañia de IESVS desta ciudad, y Pedro Hurtado de Mendoza, Lector de Theologia, y Pedro Pimentel Lector de Theologia, religiosos del dicho Colegio, y Doctor Iuan de Balboa, Doctor en Canones por esta Vniuersidad, y catedratico de prima de Canones della, Canonigo Doctoral en la santa Iglesia Catedral desta Ciudad, que en la primera hoja parece estar firmado, y dado sus pareceres. Y el Doctor Martin de Bonilla, Doctor en Canones, catedratico de propriedad de Decreto en ella, que parece tiene firmado, y dado su parecer en la hoja segunda. Y Doctor Martin Lopez de Hontiueros, Doctor en Canones y catedratico de propriedad de Sexto, que da su parecer y firma en la hoja tercera. Y Doctor Paulo de Maqueda, Doctor en Leyes catedratico de prima de la misma facultad, que tiene dado su parecer en la hoja quarta. Doctor don Gregorio de Portillo, catedratico de Visperas de Leyes, y Doctor en la misma facultad, que tiene dado su parecer en la hoja quinta. Licenciado Bernardo de Cerbera, Colegial en el mayor del Arçobispo de Toledo, catedratico de Visperas de Leyes, que tiene dado su parecer, y firmado en la hoja sexta. Y Licenciado don Francisco de Sarabia, del Colegio mayor de san Bartolomè, catedratico de Visperas de Canones, que tiene dado su parecer, firmado en la hoja septima. Doctor Fernardo Arias, doctor en Canones por esta Vniuersidad, catedratico de sustitucion de Prima de Canones, q̃ tiene firmado, y dado su parecer en la hoja octaua. Y asi mismo en la misma hoja don Martin de Larreatigui, del Colegio mayor de Ouiedo catedratico de Codigo. Don Francisco de Robles del mismo Colegio de Ouiedo, catedratico de Instituta, que tiene dado su parecer en la hoja nona. Y el Doctor Francisco Sanchez Randoli, Doctor en Canones por esta

uerſidad,catedratico de Clementinas; que tiene dado ſu parecer,firmado en la hoja decima. Y el Doctor Franciſco Ramos Doctor en Leyes por eſta Vniuerſidad, y catedratico de Volumen,que tiene dado ſu parecer, y firmado en la hoja once, y el Doctor Pedro de Villalobos, Doctor en leyes por eſta Vniuerſidad,y catedratico de Codigo,que tiene dado ſu parecer,y firmado en la hoja doze. Y don Andres de Villela, catedratico de de Canones,que tiene dado ſu parecer,y firmado en la hoja trece,que todas las dichas hojas eſtan rubricadas de mi rubrica, todos y cada vno dellos tienen los titulos, y grados arriba referidos, y ſus firmas las reconozco, y tengo por ſuyas,por les auer viſto eſcreuir,y firmar muchas vezes. Y para que dello conſte de pedimento de la parte del Padre Eſteuan Fagundez de la dicha Compañia,hize la preſente en Salamãca á 16. dias del mes de Enero de mil y ſeyſcientos y treynta años. Y en fe dello lo ſigne.

En teſtimonio de verdad.

Antonio Ruano de Medrano.